

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YARATICI DRAMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İLKÖĞRETİM 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMA'NIN
BİR YÖNTEM OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ
(Şırnak İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömer Nayci

Ankara

Eylül, 2011

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YARATICI DRAMA YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İLKÖĞRETİM 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMA'NIN
BİR YÖNTEM OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ
(Şırnak İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömer Nayci

Doç. Dr. Ömer Adıgüzel

Ankara

Eylül, 2011

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

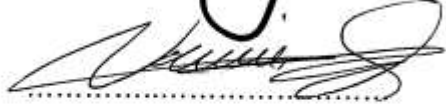
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı, Yaratıcı Drama Yüksek Lisans Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ömer ADIGÜZEL (Danışman)

Üye Yrd.Doç. Dr. Nami Eren BEŞTEPE

Üye Yrd.Doç. Dr. Necdet AYKAÇ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

26/09/2011

Prof. Dr. Nejla KURUL
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Hızla gelişen ve kendini yenileyen bir dünyada birey olarak bir bütün olarak kendimizi gerçekleştirme ve dolayısıyla çağa ayak uydurma noktasında önemli çabalar içerisine giriyoruz. Bu çabaların en büyüğü kuşkusuz bireyin kendini yetiştirmesi, geliştirmesi çabasıdır. Toplumun bir bireyi olarak sürekli bir çaba içinde oldum. Bir eğitimci olarak sahip olduğum kimlik de doğal olarak bunu gerektirdi. Fakat çabalarımızın her zaman istendik yönde gelişmesi ve arzuladığımız noktaya ulaşılabilmesi için bilgisine, birikimine ve rehberliğine gereksinim duyduğumuz insanlar olmuştur. Bu noktadan hareketle üniversite yaşamım boyunca gerek lisans olsun gerekse yüksek lisans öğrenim sürecinde olsun her konuda bana yol gösteren, destekleyen ve yüreklendiren danışmanım Doç. Dr. Ömer Adıgüzel'e, benden hiçbir desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Kasım Karakütük ve Doç. Dr. İsmail Güven'e, görüş ve önerileriyle zihnimde yeni ufuklar açan Yrd. Doç Dr. Nami Eren Beştepe'ye ve Yrd. Doç Dr. Necdet Aykaç'a, katkılarından dolayı Doç. Dr. Oylum Akkuş, Yrd. Doç. Dr. Canay Demirhan İşcan ve İlhan Akfırat'a teşekkür ederim.

Her zaman arkamda bir dağ gibi duran ve beni bugünlere getiren sevgili anneme, her türlü desteğinden dolayı dayım Ömer'e, çalışma sürecinin her aşamasında önemli katkılar sunan ve uygulamaya katılan herkese teşekkür ederim.

ÖZET

İLKÖĞRETİM 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YARATICI DRAMA’NIN BİR YÖNTEM OLARAK KULLANILMASININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Nayci, Ömer

Yüksek Lisans İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ömer Adıgüzel

Eylül 2011, 91 Sayfa

Bu araştırma, 2010–2011 eğitim-öğretim yılında İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanında yer alan ‘Toplum İçin Çalışanlar’ ünitesinin yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2010–2011 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Şırnak ilinde yer alan bir devlet okulu ile bir özel okulda öğrenim gören 5. sınıf öğrencilerinden seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen 53 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Nitel yöntem açısından açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formundaki veriler içerik analiz türlerinden frekans analizi kullanılarak elde edilmiştir. İçerik analizinde çalışma grubunun uygulama sonucunun başarısını etkileyen sözcükler her soru için karşılaştırmalı bir şekilde farklı iki okul türü için ayrı ayrı ele alınmış, sözcüklerin frekans ve yüzdeleri hesaplanarak yorumlanmıştır. Nicel yöntem olarak ise araştırmalarda klasik veya gerçek araştırma modellerinden iç ve dış geçerliği birlikte koruyan en kuvvetli deneme modeli olan “Solomon Dört Gruplu Araştırma Modeli” (S.D.G.M.) kullanılmıştır. Deney grubunda, konular işlenirken yaratıcı drama yöntemi, kontrol grubunda ise soru-cevap, örnek olay, anlatım ve tartışma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmanın uygulamaları Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir özel okul ve devlet okulu olmak üzere iki farklı yerde yürütülmüştür. Uygulama sonucunda testlerden elde edilen veriler SPSS paket programı aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Ön test ve son testlerden elde edilen puanlar değerlendirilerek deney ve kontrol grupları arasında fark olup olmadığı “t testi” ile ortaya konulmuştur. Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılması sonucunda; devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test ortalama puanları karşılaştırıldığında; öğrencilerin son test puanları öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna göre, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test ortalama puanları devlet okulunda öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuca bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir düzeyde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile değerlendirme formundan elde edilen sonuçlar, nicel araştırma yöntemi sonucunda elde edilen verileri destekler niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi, Yaratıcı Drama, Başarı Testi

ABSTRACT
PRIMARY FIVE CLASS SOCIAL SCIENCES CREATIVE DRAMA
AS A METHOD TO USE AN IMPACT OF STUDENT SUCCESS

Nayci, Ömer

Master Degree Primary Education Department

Thesis Advisor: Doç. Dr. Ömer Adıgüzel

September 2011, 91 Pages

In this research the 2010-2011 academic year, Primary 5 grade Social Studies Teaching Groups, Institutions and Social Organizations in the field of learning 'for Community Employees' creative drama method processing unit aims to explore whether the effect of student success. 2010-2011 academic research group working under the Ministry of Education in a public school in Sirnak province, with 5 being educated in a private school grade students, 53 students are determined by random sampling method. Used a combination of qualitative and quantitative research methods. Qualitative evaluation methods in the form of open-ended questions in terms of types of content analysis data were obtained by using frequency analysis. Content analysis of the working group that affect the success of the outcome of the application of two different words for each question in a comparative way the school is discussed separately for each type, word frequency, and percentages calculated and interpreted. Quantitative research methods in the classical or the actual research that protects models with internal and external validity of the test model, the most powerful "Solomon Four Lines Other Research Model" (SDGM) were used. In the experimental group, the creative drama method of processing issues, questions and answers in the control group, case study, lecture and discussion methods and techniques used. Applications of the research under the Ministry of National Education, a private school and public school was conducted in two different places. The data obtained as a result of the application tests were evaluated through SPSS.

Pre-test and post-test scores obtained from the experimental and control groups in evaluating whether there is a difference between the "t test" set out with.

As a result of the use of creative drama as a method of Social Studies, a public school and private school students attending post-test mean scores were compared in post-test scores of students they studied were no significant differences by type of school. Accordingly, private school students attending public schools in post-test mean scores were higher than those students who are educated. From this result, creative drama as a method of social studies lesson on the use of a significant level of student achievement are found to be effective. The results obtained with the evaluation form of qualitative research methods, quantitative data obtained as a result seem to support the research method.

Key Words: Social Sciences Lesson, Creative Drama, Achievement Test

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELRİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
TABLoların LİSTESİ.....	vii
BÖLÜM	
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem.....	1
Eğitimde Yaratıcı Drama.....	5
Yaratıcı Dramanın Belirgin Özellikleri	6
Yaratıcı Dramanın Genel Amaçları	7
Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Bir Yöntem Olarak Kullanılması	8
1.2 . Amaç	10
1.3 . Önem	11
1.4 . Sayıtlılar.....	11
1.5 . Sınırlılıklar.....	11
1.6 . Alanla İlgili Yapılan Araştırmalar	12
1.7 . Tanımlar.....	17
2. YÖNTEM	18
2.1. Araştırmanın Modeli	18
2.2. Çalışma Grubu	21
2.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	21
2.4. Çalışma Planı	24
2.4.1. Uygulama Aşaması.....	24
2.5. Verilerin Analizi	27
3. BULGULAR ve YORUMLAR.....	28
4. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	43
4.1. Sonuç.....	43
4.2. Öneriler	47
KAYNAKÇA	48
EKLER	54

EKLER.....	53
1. “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesinin Süre Uygulama Planı	55
2. “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesinin Uygulama Planları.....	57
3. Uygulama Fotoğrafları	75
4. Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Kazanımlarının Zihinsel Süreçlerdeki Dağılımını Gösteren Tablo	81
5. Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesine Ait Test Sorularının Zihinsel Süreçlere Göre Dağılımını Gösteren Tablo...	82
6. Sosyal Bilgiler 5. Sınıf “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesine Ait Belirtke Tablosu	83
7. Yaratıcı Drama Yöntemine İlişkin Öğrenci Değerlendirme Formu	84
8. Sosyal Bilgiler 5. Sınıf “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesine Ait Kazanımların Gerçekleşme Düzeyini Ölçmek Amacıyla Hazırlanan Başarı Testi	85

TABLoların LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1.1. Solomon Dört Gruplu Araştırma Modeli	19
Tablo 2.1.2. Araştırma Modeli	20
Tablo 2.3.1. Başarı Testi Madde İstatistikleri	22
Tablo 2.3.2. Başarı Testi Madde İstatistikleri	23
Tablo 3.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Düz Anlatım Yönteminin Kullanılması Sonucunda; Özel Okulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Ortalama Puanların Karşılaştırılması	29
Tablo 3.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Düz Anlatım Yönteminin Kullanılması Sonucunda; Devlet Okulunda ve Özel Okulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Son Test Puanlarının Karşılaştırılması	29
Tablo 3.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması Sonucunda; Özel Okulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Puanların Karşılaştırılması	30
Tablo 3.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması Sonucunda; Devlet Okulunda ve Özel Okulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Son Test Ortalama Puanları Karşılaştırılması	31
Tablo 3.1.5. Özel Okulda Düz Anlatım ve Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğrenim Gören Öğrencilerin Son Test Puanlarının Karşılaştırılması	32
Tablo 3.2.1. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Diğer Yöntemleri Karşılaştırmalarına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri	33
Tablo 3.2.2. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Diğer Yöntemleri Karşılaştırmalarına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri	34

Tablo 3.2.3. Öğrencilerin Olumlu Bir Öğrenme Süreci Geçirdiğini Düşünüyor Musunuz? Sorusuna İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri	35
Tablo 3.2.4. Öğrencilerin Olumlu Bir Öğrenme Süreci Geçirdiğini Düşünüyor Musunuz? Sorusuna İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri	36
Tablo 3.2.5. Öğrencilerin İletişim ve Diğer Sosyal Paylaşımları Açısından Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Arkadaşlarıyla İlişkilerine Olan Katkısına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri ...	37
Tablo 3.2.6. Öğrencilerin İletişim ve Diğer Sosyal Paylaşımları Açısından Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Arkadaşlarıyla İlişkilerine Olan Katkısına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri ...	38
Tablo 3.2.7. Öğrencilerin Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Diğer Derslere Göre Eğlenceli ve Zevkli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri	39
Tablo 3.2.8. Öğrencilerin Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Diğer Derslere Göre Eğlenceli ve Zevkli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri	40
Tablo 3.2.9. Öğrencilerin Siz Öğretmen Olsaydınız Derslerinizde Böyle Bir Yöntemi Kullanır Mıydınız? Sorusuna İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri.....	41
Tablo 3.2.10. Öğrencilerin Siz Öğretmen Olsaydınız Derslerinizde Böyle Bir Yöntemi Kullanır Mıydınız? Sorusuna İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri.....	42

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Eğitim bireyi çağdaş kılmak, çağın koşullarına ayak uydurabilme düzeyine ulaştırabilmek için kendi iç dinamiklerinde bazı yeniliklere gider. Bunlardan biri eğitim programlarını geliştirme çalışmalarıdır.

2004-2005 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Programında yapılan yenilikler bunun en belirgin örneklerindendir. Bu kapsamda, tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi; Türkiye’de de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerelleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek olanaklıdır. Tüm bu değişim ve gelişimleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtma bir zorunluluk hâline gelmiştir (MEB, 2005a, s.49).

Bu değişim ve gelişmeler ışığında birçok farklı disiplin için yeni öğretim programları hazırlanmıştır. Bunlardan biri de Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’dır. Uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler programı; 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve devrimlerini benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2005, s.43).

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı;

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

Bu çerçevede:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005a, s.50).

Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir. Toplumsal gerçek denildiğinde, toplumsal yaşamı düzenleyen her türlü etkinlik akla gelebilir. İnsanın yaşamında kullandığı ve zorunlu olan, onun daha kolay, rahat, mutlu yaşamasını, kendini gizli güçleri doğrultusunda geliştirip gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler bu kavramın kapsamı içine girebilir (Sönmez, 1998, s.3). Bu denli kapsamlı ve toplumu bütüncül bir şekilde kapsama özelliğine sahip, yeni yetişen ve toplumun temel taşıını oluşturan bireyleri geleceğe hazırlama noktasında öneme sahip bir disiplinin öğrenenlere nasıl aktarıldığı da son derece önemlidir. Bu noktada yaratıcı dramının bir yöntem olarak bireyi, öğrenmeye sevk etme, öğrenme sürecinden zevk alma ve öğrendiklerini gerçek yaşama uyarlamadan önce bir deneme süreci geçirmesi noktasında Sosyal Bilgiler Dersin aktarımı noktasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Her disiplin için olduğu gibi Sosyal Bilgiler Programı da öğrenenlere yeni becerileri kazandırma noktasında önemli bir yere sahiptir. Bu becerileri şöyle sıralayabiliriz (MEB, 2005a, s.52)

1. Eleştirel Düşünme Becerisi
2. Yaratıcı Düşünme Becerisi
3. İletişim ve Empati Becerisi

4. Araştırma Becerisi
5. Problem Çözme Becerisi
6. Karar Verme Becerisi
7. Sosyal Katılım Becerisi

Sosyal Bilgiler Programının kazandırmak istediği temel beceriler ile yaratıcı dramının; “Yaratıcılığı geliştirme, iletişim becerileri geliştirme, eleştirel düşünebilme, işbirliği yapabilme, ifade becerisini geliştirebilme” gibi genel amaçlarıyla doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler Programının öğrenen tarafından iyi özümsemişi ve öğrenenin elde etmiş olduğu bilgileri gündelik yaşamına uyarlaması noktasında yaratıcı dramının son derece önemli bir yöntem olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler programında öğrencilerden her şeyden önce olgusal bilgiler edinmeleri beklenmektedir. Problem çözebilme bakımından bu olguları öğrenmeleri büyük bir önem taşımaktadır. Farklı sosyal bilimcilerin günlük çalışmalarında kullandıkları araştırma, problem çözme ve bilgi üretme süreçleri, öğrencileri olgusal öğrenmeden çok daha zengin bir bireysel donanıma sahip kılabilmektedir. Bu bakımdan sosyal bilimcilerin kullandıkları süreçleri öğrenme ve uygulama, hatırlamaya dayalı öğrenmenin tamamlayıcısıdır (Evans ve Brueckner, 1990’dan akt. Öztürk, 2006, s.38).

Sosyal Bilgiler Programını oluşturan temel öğeler: Beceriler, kavramlar, değerler ve genel amaçlardır. Bu öğeler kapsamında ilköğretim 5’inci sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi 8 öğrenme alanına ayrılmıştır. Bunlar; 1.Birey ve Toplum 2.Kültür ve Miras, 3.İnsanlar, Yerler ve Çevreler, 4.Üretim, Tüketim ve Dağıtım, 5. Bilim, Teknoloji ve Toplum 6. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, 7. Güç, Yönetim ve Toplum 8.Küresel Bağlantılardır. Bu öğrenme alanlarının kapsamı içinde ayrıca; 1.Haklarımı Öğreniyorum, 2.Adım Adım Türkiye, 3.Bölgemizi Tanıyalım, 4.Ürettiklerimiz, 5.Gerçekleşen Düşler, 6.Toplum İçin Çalışanlar, 7.Bir

Ülke, Bir Bayrak, 8.Hepimizin Dünyası olmak üzere 8 üniteden oluşmuştur (MEB, 2005a, s.51).

Bu araştırma kapsamında; Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanında yer alan ‘Toplum İçin Çalışanlar’ ünitesi ele alınmıştır. Araştırma kapsamında yer alan kazanımlar genel olarak toplumun temel gereksinimlerini karşılanmasında yer alan kurum ve kuruluşların yapıları ve temel görevlerini kapsamaktadır.

2004-2005 yılında uygulamaya konulan yeni öğretim programlarına yönelik değişiklikler Sosyal Bilgiler Programına da yansımıştır. Bir bütün olarak değişen eğitim programının bir ögesi olan öğrenme-öğretme süreci de bazı yenilikleri beraberinde getirmiştir. Bir bakıma program öğelerinden biri olan “Nasıl” boyutu da değişmiştir.

Tüm bu yaşanan değişiklikler eğitimde program geliştirme çalışmalarının gereksinimler doğrultusunda kapsamlı ve sürekli devam eden bir süreç olduğunu göstermektedir. Eğitimde program geliştirme, program öğeleri olan amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme boyutları arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür. Bu öğelerden en önemlisi öğrenmelerin gerçekleştiği öğretme-öğrenme sürecidir. Bu öğe, hedeflere ulaşmada kullanılacak, strateji, yöntem ve teknikleri, ders içi ve ders dışı etkinlikleri, kullanılacak araç ve gereçleri içerir. Program öğelerinin herhangi birinde meydana gelen değişiklikler diğer öğeleri de değiştirmektedir (Demirel, 2009). Yaşanılan yenileşme hareketlerine bağlı olarak ‘Ne öğretelim’ sorusuyla beraber ‘Nasıl öğretelim’ sorusu da yeni bir yöntem gereksinimini doğurmuştur. Bu yöntemlerin başında ‘Yaratıcı Drama’ gelmektedir.

Eğitimde Yaratıcı Drama

Eğitimde yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama ve benzeri tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin, bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya

da davranışı, eski bilişsel örüntülerini yeniden gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerle anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 2006b, s.113).

Yaratıcı Dramanın Belirgin Özellikleri

Yaratıcı drama tümel bir öğrenmeyi gerçekleştirebilecek özelliklere sahiptir, öğrenmede bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim alanlarının eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesini kolaylaştırır ve öğrenmenin yaşantısal hale getirildiği uygulamalardan oluşur(Adıgüzel, 2010, s.66).

1. Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir.
2. Yaratıcı drama katılımcıların tecrübelerine dayalıdır ve katılımcıları merkeze alır.
3. Yaratıcı drama; canlandırma odaklıdır. Bu odaklanma ise –mış gibi yapmaya, kurguya, spontaniteye (kendiliğindenliğe), daha çok doğaçlama ve rol almaya dayalıdır.
4. Yaratıcı drama sonuç değil, süreç odaklı bir çalışmadır.
5. Yaratıcı drama çalışmaları, bu çalışmalara katılmak isteyen ve alanın gerektirdiği kuralları yerine getiren herkesle yürütülür.
6. Yaratıcı drama çalışmaları, alanın gerektirdiği özelliklere sahip belli bir mekanda ya da drama çalışmalarına uygun hale getirilmiş diğer mekanlarda yapılır.
7. Yaratıcı drama oyunların tüm genel özelliklerinden yararlanır.
8. Yaratıcı drama sadece ısınma ve iletişim-etkileşim oyunlarından oluşmaz, içinde mutlaka canlandırma süreçleri ve bu süreçler de dramatik kurguya sahip olmalıdır.
9. Yaratıcı dramanın bir yöntem (araç) bir ders (amaç) gibi farklı kullanım biçimi veya boyutları söz konusudur.
10. Yaratıcı drama bir yapılandırmaya göre, birbirine sistematik bir biçimde bağlı olan belirli aşamalara göre yürütülür.

Yaratıcı Dramanın Genel Amaçları

Yaratıcı dramanın genel amacı, çocukların, ergenlerin ve gençlerin canlandırmalar yoluyla gerçek dünya ile kurgusal dünya arasında gidip gelmelerini olanaklı kılarak, bir biçimlenme ve kültürlenme süreci içerisinde, her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendini tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü ve biçimleri artmış, imgesel düşünebilen, estetik kaygı, demokratik tutum ve davranışları gelişmiş bireyler yetiştirmektir. Yaratıcı drama çalışmalarında grubun özelliklerine göre plan yapmak ve katılanların gereksinim ve ilgilerini göz ardı etmemek gerekir. Her yaş düzeyi için birincil gereksinim, bazı temel amaçları yaratıcı drama çalışmaları ile kazandırabilmektir (Adıgüzel, 2010, s.79):

Adıgüzel (2010)'a göre, yaratıcı drama; yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirme, kendini tanıma, gerçekleştirme ve başkalarıyla iletişim becerisini geliştirme, demokratik tutum ve davranış geliştirme, estetik davranışlar geliştirme, eleştirel ve bağımsız düşünebilme becerisi geliştirme, işbirliği yapabilme-birlikte çalışma becerisi geliştirme, sosyal duyarlık yaratma gibi genel amaçlara sahiptir. Yaratıcı dramanın sahip olduğu bu amaçlarla Sosyal Bilgiler Programının kazandırmak istediği; eleştirel düşünebilme, problem çözebilme, karar verme, sosyal becerileri geliştirebilme gibi becerilerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili olduğu söylenebilir.

Yaratıcı dramada birey farkında olmadan; bir yandan duyularını eğitme sürecindedir, diğer yandan da öğrenme sürecinde etkin katılımcıdır. Öğrenci kendi yaptığı ile öğrenirken duyu organlarını harekete geçirir ve unutulmayacak yaşantılar kazanır. Bu yaşantıların kazanılması aynı zamanda, bireyin sözel ve sözel olmayan iletişim becerilerini de geliştirilmesi demektir (Üstündağ, 2006, s.27).

Bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama herhangi bir disiplin kapsamında amaç edinen etkinliklerde bireyi etkin kılmak ve birden çok

duyuya hitap etmek açısından düşünüldüğünde bir yöntem olarak yaratıcı dramanın eğitim dizgesinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Yaratıcı drama, öğrenmenin önemli bir yoludur ve hem Heathcote hem de Bolton yaratıcı dramayı öğrenmek için bir araç olarak görür. Her ikisinin de kuramı bu anlayışa sahiptir. Heathcote, yaratıcı dramanın kendisi için yapılan bir yaşantıyı değil, yaratıcı drama aracılığı ile çocuklara eğitsel olanaklar sunmayı amaçlayan bir alan olduğunu savunur. Bu nedenle kendisinin öncelikle bir öğretmen, ikincil olarak da bir drama eğitimci olduğunu vurgular. Yaratıcı drama, merkezine öğreneni alır ve ona kurgusal dünyadaki gerçeklikleri çeşitli roller üstlenerek yaşatır. Böylece öğrenen, kendisini ve yakın çevresini doğal ve aktif bir yöntemle tanır, kendini gerçekleştirir. Bu yöntemin adı yaratıcı dramadır (Adıgüzel, 2010, s.118).

Yaratıcı dramanın bir disiplin olma boyutu ele alındığında; Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Fen ve Teknoloji vb. disiplinler gibi belirli bir programa sahip ve kendi içinde belirli bir sistematığa sahiptir. Diğer disiplinler gibi belirli bir işleyiş planına sahip olmakla birlikte kendine özgü bir ders planı hiyerarşisine de sahiptir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Bir Yöntem Olarak Kullanılması

Sosyal Bilgiler Dersi ve bu alanın çatısı altında yer alan diğer disiplinler, öğrenenin tümel gelişim açısından oldukça önemli bir noktada yer almaktadır. Sahip olduğu içerik gereğince toplumun geçmişini ele alan ve bundan hareketle geleceğine ışık tutan bir konumda yer alması bir disiplin olarak Sosyal Bilgiler Dersinin önemini artırmaktadır. Bu denli önemli bir disiplinin yeni nesillerce daha iyi özümsebilmesi için öğretim boyutu, yani nasıl öğretileceği noktası son derece önemlidir. Bireyi her yönüyle yani tümel bir şekilde gelişimini destekleyen yaratıcı drama eğitim yaşantılarının nasıl boyutunu gerçekleştirme noktasında ne denli etkin olduğu yapılan bilimsel birçok çalışmayla da desteklenmiştir.

Öğretim yöntemi olarak yaratıcı drama tarih, dil, matematik gibi değişik disiplinlerin öğretiminde kullanılmaktadır. Yaratıcı dramayı bir yöntem yani bir araç olarak değerlendiren öğretmen, bu süreçleri çocukların diğer alanlarla ilgili kavram ve gerçeklere dayalı bilgiyi öğrenmeleri için kullanır. Ve çocukların gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri sosyal deneyimleri kurgulayarak oynamalarını sağlar. Bu süreçte çocuklar çalışılan konuya ilişkin bir dramatik anın içinde varsayarlar ve böylece o konuyu daha derinlemesine inceleyip öğrenirler (Sağlam, 1997, s.9).

Öğretim programlarında disiplinlerin amaçladıkları noktaya erişebilmeleri için kendi içinde bir sistematığe sahiptir. Bu sistematik farklı disiplinlerin uygulama süreçlerinin belirli bir aşamalılık içerisinde gerçekleşmesini sağlayan ders planlarıdır. Yaratıcı dramanın da her disiplin gibi belli bir uygulama biçimi ve planı vardır fakat diğer disiplinlerden farklı aşamalara sahiptir. Bu da yaratıcı dramanın eğitim dizgesi içinde kendine özgü bir boyuta sahip olduğunu gösterir. Adıgüzel'in 2006'da yayımlanan çalışmasında yaratıcı dramayı; 1. Hazırlık-ısınma 2. Canlandırma, 3. Değerlendirme olmak üzere üç aşamaya ayırmıştır. Bu çalışmada bu aşamalar dikkate alınarak ders planları hazırlanmıştır.

Araştırma problemini: "Bir yöntem olarak yaratıcı dramanın ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi var mıdır?" sorusu oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırma, 2010–2011 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı drama'nın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. 2010-2011 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde düz anlatım yönteminin kullanılması sonucunda;
 - a) Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - b) Devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. 2010-2011 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması sonucunda;
 - a) Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 - b) Devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Özel okulda düz anlatım ve yaratıcı drama yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı drama'nın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkileri konusunda öğrenci görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

İlköğretim programlarında yaşanan yapısal değişikliklerle birlikte öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler de değişmiştir. Bu süreçte, öğrencide bilginin kalıcılığının sağlanması ve etkin bir şekilde kullanılması önem kazanmıştır. Bunun için öğretmen, dersi planlarken, uygularken ve yönetirken öğrencinin aktif bir biçimde katılımını sağlamalıdır. Yani öğrenme-öğretme sürecinde bilgiyi yapılandırırken bireyi etkin kılarak, bireyin bilgiyi, yaparak ve yaşayarak elde etmesi sağlanmalıdır. Bu noktada bilginin öğrencide fiziksel, duyuşsal, bilişsel alanlarda gelişimini sağlamak amacıyla etkinlikler düzenlenmelidir. Bu üç alanı aynı zaman diliminde işe koşulmasında yararlanılabilecek en iyi yöntemlerden biri de yaratıcı drama'dır. Yaratıcı drama'nın asıl amacının oyun oynayıp eğlenmek değil, aynı zamanda bireyde kalıcı davranış değişiklikleri sağlayabilecek bir yöntem olması, dramanın tek boyutlu olmadığına kanıttır. Tüm bu gerekçelerle yaratıcı drama'nın bir yöntem olarak etkiliği araştırılmıştır. Bu çalışmada, İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı drama'nın bir yöntem olarak kullanılmasıyla diğer düz anlatım yöntemleri karşısında öğrenci başarısına etkisi ele alınmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

- 1- Bu araştırma, bir devlet okulu ile bir özel okul olmak üzere 2010–2011 Eğitim Öğretim yılı ile sınırlıdır.
- 2- Araştırma; ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanında yer alan 'Toplum İçin Çalışanlar' ünitesi ile sınırlıdır.
- 3- Araştırma öğretim yöntemlerinden düz anlatım ve yaratıcı drama yöntemi ve teknikleri ile sınırlıdır.

1.5. Alanla İlgili Yapılan Araştırmalar

Türkiye’de son dönemlerde önemi çok daha iyi anlaşılan yaratıcı drama birçok araştırmanın konusu olmuştur. Bunun sonucunda pek çok akademik çalışma ortaya konulmuştur. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Üstündağ, (1998). “Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişiyeye ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi” isimli doktora tezinde İlköğretim sekizinci sınıfta okutulmakta olan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde yer alan “Hürriyetçi Demokrasimizde Temel Hak ve Ödevlerimiz” ünitesinin öğretiminde, yaratıcı dramanın öğrencilerin erişilerine ve derse yönelik tutumlarına etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara bakıldığında; yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubu arasında toplam erişi puanları açısından anlamlı bir fark bulunduğundan, yaratıcı dramayla öğretim daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Grupların derse yönelik tutumları açısından yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubunun son tutum puanları ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubunun son tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunduğundan, yaratıcı dramayla öğretim öğrencilerin tutumları açısından da daha etkili olduğu görülmüştür.

Koç, (1999). “Yaratıcı Drama’nın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bir Yöntem Olarak Öğrenmeye Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin “Türklerin Anadolu’ya Yerleşmesi” ünitesinin öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak öğrenci başarıları üzerine etkilerini araştırmıştır. Araştırmada, yaratıcı drama’nın yöntem olarak etkili olduğu, uygun konuların seçilerek öğretimde kullanılmasının yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Kocayörük, (2000). “İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Drama’nın Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, drama ile eğitim programının öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkisini

incelemiştir. Araştırmanın sonucunda; drama ile yapılan eğitim programının öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin gelişmesinde etkili olduğu bulunmuştur.

Şimşek, (2001). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığın Artırılmasında Kullanılması” isimli yüksek lisans tezinde Sosyal Bilgiler öğretiminde drama tekniğinin kullanımının kalıcılığın arttırılmasına etkisini ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı grupta öğrenmenin ve öğrenilenlerin kalıcılığının daha fazla olduğu görülmüştür. Ancak alanyazında hem bütünlüğü sağlamak açısından olsun hem de kavram karmaşıklığına yol açmamak açısından drama kavramının yaratıcı kavramıyla birlikte kullanılması ve yaratıcı dramanın bir teknik değil de bir yöntem olarak kabul edilmesi yaratıcı dramanın doğru algılanması ve özümsemesi açısından oldukça önemlidir.

Akoğuz, (2002). “İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, yaratıcı dramanın, tüm deneklerde deney başlangıcında yapılan gözleme göre deney bitiminde, iletişim becerilerinin geliştirilmesinde anlamlı bir değişiklik olduğu saptanmıştır.

Yalım, (2003). “İlköğretim Dördüncü Sınıf Fen Bilgisi Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, ilköğretim dördüncü sınıf fen bilgisi dersinde yaratıcı drama yöntemiyle öğretim yapılan deney kümesinde bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile yaratıcı drama yöntemiyle öğretim yapılmayan kontrol kümesinde bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında deney kümesi lehine anlamlı bir fark bulmuştur.

Özer, (2004). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkileri” araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin demokratik tutumlarının uzlaşma boyutunda anlamlı bir etkisi

bulunurken, demokratik tutumların empatik duyarlılık boyutunda ve ders başarılarına anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

Yalçın, (2004). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, yaratıcı drama’nın yöntem olarak kullanılmasının öğrenmeye etkisi ve çevre sorunlarına yönelik tutumlarda etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; yaratıcı drama yönteminin düz anlatım yöntemine göre öğrencilerde öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği, ancak tutumlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Gürel, (2004). “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Erişkiye ve Kalıcılığa Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya ve Dünya’mız” ünitesinin öğretiminde bu yöntemin kullanılmasının, öğrenci erişilerine ve kalıcılığa etkilerini araştırmıştır. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubunun, erişi puan ortalamaları ve toplam kalıcılık puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Taşkıran, (2005). “Drama Yöntemi İle İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinin Öğrenme ve Öğrencilerin Benlik Kavramına Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde, eğitimde dramanın Sosyal Bilgiler Dersinin öğrenilmesinde ve benlik kavramı gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu saptamıştır.

Zayımoğlu, (2006). “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya ve Dünyamız” Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, yaratıcı dramanın uygulandığı deney grubu ile düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubu arasında bilişsel alanın bilgi düzeyine yönelik anlamlı bir farklılık bulunduğundan, yaratıcı drama ile öğretimin daha etkili olduğu saptanmıştır.

Çam ve diğerleri, (2007) tarafından yapılan “Okul Öncesi Öğretmenleri İle Sınıf Öğretmenlerinin Drama Yöntem Bilgisi ve

Uygulanması Hakkındaki Görüşleri” isimli çalışmalarında; okul öncesi öğretmenleri ile ilköğretim sınıf öğretmenlerinin drama yöntem bilgisi ve uygulama düzeyleri arasında farklılıklar bulunmuştur. Alanından mezun olan öğretmenlerle mezun oldukları bölümden farklı bir bölümde görev yapan öğretmenler arasında da anlamlı bir farklılık bulunurken, öğretmenlerin cinsiyetleri, yaşları, deneyimleri arasında bir farklılık bulunmamıştır. Drama yöntemi hakkındaki bilgi yetersizliklerini ve güdü eksikliklerini hizmet içi kurslarla, seminerlerle giderilmeye çalışılmalıdır gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Debre, (2008). “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, öğrencinin öğrenme sürecine tüm duyu organları ile katılımını sağladığı, bu durumun da akademik başarıyı arttırdığı, düz anlatım yöntemi ile işlenen derslere oranla öğrenmede kalıcılığın daha fazla gerçekleşmesini sağladığı, öğrenme ünitesine karşı öğrencilerin olumlu motivasyon geliştirmelerini sağladığı, öğrenmenin eğlenceli bir etkinlik haline gelmesini sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Aykaç, (2008). “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Damanın Yöntem olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanına bağlı “Hep Birlikte” temasının yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin, öğrencinin başarısını ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan çalışmada; yaratıcı drama yönteminin Sosyal Bilgiler Dersinde kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde önemli sayılabilecek etkisi olduğunu saptamıştır.

Bilek, (2009). “İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, dramatizasyon yönteminin Hayat Bilgisi dersinde kullanılmasının öğrencilerin sosyal

duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Göncüoğlu, (2010). “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler dersi demokrasi konularının öğretiminde işbirlikli öğrenme ve drama yönteminin öğrenci başarısını artırma konusunda düz anlatım yöntemine göre daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Tüm yapılan bu araştırmalarda yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısı üzerinde olumlu etkisi olabileceğini göstermektedir.

1.6. Tanımlar:

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık ilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005b, s.50). Bu araştırmada Sosyal Bilgiler bir disiplin olarak ele alınmıştır.

Yaratıcı Drama: Herhangi bir konuyu, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupta ve grup üyelerinin birikimlerinden, yaşantılarından yola çıkarak canlandırmalar yapmaktır (Adıgüzel, 2006, s.21). Araştırma kapsamında yaratıcı dramadan bir yöntem olarak yararlanılmıştır.

Başarı Testi: Başarı testleri daha çok öğrencilerin belli bir konu alanı ya da dersteki başarı düzeylerini ölçmek amacı ile geliştirilen ve kullanılan testlerdir. Bu testler bir öğretim programındaki bütün davranışların yoklanmasından ziyade o programdaki kritik davranışların yoklanması esasına göre geliştirilmektedir. Kritik davranışların neler olduğu konusu ilgili konu alanı uzmanlarının ya da ders öğretmenlerinin kanısına dayalı olarak hedeflere göre belirlenmektedir. Başarı testlerinin geliştirilmesinde test geliştirme kısmında ele alınan adımlar izlenmektedir (Demirel, 2009). Araştırma kapsamında çoktan seçmeli bir başarı testi hazırlanmış ve uygulanmıştır.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Nitel yöntem açısından açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formundaki veriler içerik analizine tabi tutularak, sıklıkla kullanılan sözcüklerin frekans analizi yapılarak elde edilmiştir (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s.89). İçerik analizinde çalışma grubunun uygulama sonucunun başarısını etkileyen sözcükler her soru için karşılaştırmalı bir şekilde farklı iki okul türü için ayrı ayrı ele alınmış, sözcüklerin frekans ve yüzdeleri hesaplanarak yorumlanmıştır.

Nicel yöntem olarak ise araştırmalarda klasik veya gerçek araştırma modellerinden iç ve dış geçerliği birlikte koruyan en kuvvetli deneme modeli olan “Solomon Dört Gruplu Araştırma Modeli” (S.D.G.M.) kullanılmıştır (Karasar 2006, s.99). Bu modele göre yansız atama yöntemi kullanılarak dört ayrı grup belirlenir. Belirlenen ilk iki grup deney ve kontrol grubu olarak ayrıldıktan sonra deney grubuna müdahale edilir ve her iki grupta da ön test ve son test uygulanır. Diğer taraftan üçüncü ve dördüncü gruplar da kendi aralarında deney ve kontrol grubu olarak ayrıldıktan sonra ön test yapılmaksızın deney grubuna uygulandıktan sonra iki grupta da sadece son test yapılır. Bu model, ilk iki grupta uygulanan ön ve son testler vasıtasıyla bağımsız değişkenin sonuç üzerindeki etkisinin göstermesinin yanı sıra üç ve dördüncü gruplarda ön testin uygulanmaması nedeniyle ön testin sonuçlar üzerinde herhangi bir etkisi olup olmadığı konusunda da araştırmacıya fikir verir (Black vd. 1999’dan akt. Karakuş 2009 ve Başibüyük 2009).

Tablo 2.1.1. Solomon Dört Gruplu Araştırma Modeli

Grup 1	R	T1	M	T2
Grup 2	R	T1		T2
Grup 3	R		M	T2
Grup 4	R			T2
R: Rastgele atama E: Eşleştirme T1: Öntest/ müdahale öncesi gözlem M: Müdahale/ bağımsız değişken eklenmesi T2: Sontest/ müdahale sonrası gözlem				

Tablo 2.1.1’de yer alan Solomon Dört Gruplu Araştırma Modeli’nden yola çıkarak, devlet okulu ve özel okul için araştırmada deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup yer almaktadır. İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini ortaya koymak amacıyla Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanında yer alan ‘Toplum İçin Çalışanlar’ ünitesinde yer alan konular deney gruplarında yaratıcı drama yöntemiyle işlenirken, kontrol gruplarında ise düz anlatım yöntemi kullanılmıştır. Bununla birlikte düz anlatım yöntemi tartışma, soru cevap ve örnek olay gibi aktif öğretim teknikleriyle desteklenmiştir.

Tablo 2.1.2. Araştırma Modeli

Öğrenci Grupları	Test	Deneme Modeli	Test
İlköğretim Okulu* (Özel)			
Deney (5-A)	Ön	Yaratıcı Drama	Son
Kontrol (5-B)	Ön	Anlatım, Tartışma, Soru- Cevap, Örnek Olay	Son
İlköğretim Okulu* (Devlet)			
Deney (5-A)		Yaratıcı Drama	Son
Kontrol (5-C)		Anlatım, Tartışma, Soru- Cevap, Örnek Olay	Son

Tabloda 2.1.2’de “Solomon Dört Gruplu Araştırma Modeli”nin (S.D.G.M.) araştırmada nasıl kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersinde gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler öğrenme alanı kapsamında yer alan “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesine bağlı kazanımlar için yaratıcı drama’nın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini ortaya koymak amacıyla iki farklı okulda yer alan deney gruplarında yaratıcı drama yöntem olarak kullanılırken, diğer iki kontrol grubuna ise düz anlatım ile birlikte tartışma, soru-cevap ve örnek olay gibi düz anlatım öğretim yöntemini destekleyici teknikler de kullanılmıştır.

* Çalışmanın yürütüldüğü okulların isimleri, yanlış anlaşılmaları engellemek için verilmemiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Şırnak ilinde yer alan bir devlet okulu ile bir özel okulda öğrenim gören 5. sınıf öğrencilerinden seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen özel okulun deney grubunda 24, devlet okulunun deney grubunda ise 29 olmak üzere toplam 53 öğrenci oluşturmaktadır. Her bir örneklem seçimine eşit seçilme olasılığı vererek (seçilen birim yerine konularak ya da konulmadan) seçilen birimlerin örnekleme alındığı yönteme basit seçkisiz örnekleme (simple random sampling) adı verilir (Büyüköztürk vd., 2011). Bu örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir. Bir bireyin seçimi diğer bireylerin seçimini etkilememektedir.

2.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada belirlenen temaya ilişkin gerekli analizler yapılarak kazanımlar belirlenmiştir. Daha sonra bu kazanımlara bağlı olarak yaratıcı drama ve düz anlatım yönteminin temel alındığı ders planları geliştirilerek deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Daha sonra geliştirilen planlara göre öğrencilerin başarı düzeyini saptamak amacıyla alan yazın ve ders kitaplarının incelenmesi sonucunda alan uzmanlarının görüşlerine başvurularak 25 sorudan oluşan özgün çoktan seçmeli bir test ve beş açık uçlu sorudan oluşan bir görüşme formu geliştirilmiştir. Testin geçerlik ve güvenirliğini sağlamak için ölçme ve değerlendirme uzmanı, Sosyal Bilgiler uzmanı, program geliştirme uzmanı ve Türkçe uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Geçerlik ve güvenirliğini belirlemek için test, çalışma grubunun dışında farklı bir okulda öğrenim gören ve bu konuyu daha önce işlemiş olan 5. sınıfta okuyan 28 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonucunda başarı testi, test ve madde istatistikleri analizleri yapılarak her maddenin madde güçlük indeksi (P_j) ile ayırt edicilik indeksi (r_{jx}) olmak

üzere iki başlık altında analiz edilmiştir. Çalışmada ayırt edicilik indeksi 0.32 ve üzerinde olan maddeler teste alınmış, bunun dışında değer alan maddeler testten çıkarılmıştır. Ayırt edicilik indeksi 0.32-0.43 arasında olan maddeler iyi kabul edilirken, 0.44 ve üzerinde olan maddeler ise çok iyi maddeler olarak kabul edilmiştir(Tekin 2000). Başarı testi madde istatistiklerine ilişkin sonuçlar tablo 2.3.1’de yer verilmiştir.

Tablo 2.3.1 Başarı Testi Madde İstatistikleri

Madde No:	Madde Güçlük İndeksi(Pj)	Ayırt Edicilik İndeksi(rjx)
1	0.81	0.34
2	0.77	0.32
3	0.59	0.49
4	0.45	0.63
5	0.64	0.43
6	0.62	0.46
7	0.83	0.32
8	0.44	0.65
9	0.39	0.69
10	0.61	0.47
11	0.48	0.51
12	0.79	0.31
13	0.54	0.51
14	0.65	0.42
15	0.49	0.56
16	0.38	0.68
17	0.42	0.67
18	0.76	0.39
19	0.32	0.69
20	0.47	0.59

Başarı testinin madde istatistik sonuçlarına göre; 0.32 ayırt edicilik indeksinin altında değer alan maddeler ölçütleri karşılamaması nedeniyle testten çıkarılarak test 20 maddeye indirilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi testte yer alan maddelerin güçlük indeksi 0.32 ile 0.83 arasında değer göstermiştir. Ayırt edicilik indeksinin ise 0.31 ile 0.69 arasında değer göstermiştir. Başarı testi ile ilgili madde istatistikleri yapıldıktan sonra 20 maddelik başarı testinden elde edilen istatistik işlemi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.3.2 Başarı Testi Madde İstatistikleri

N	20
Aritmetik Ortalama	55
Ortanca(Medyan)	60
En yüksek Puan	80
En Düşük Puan	35
Ranj	45
Mod	65
Standart Sapma	12.30
Ortalama Pj	0.57
Ortalama Rjx	0.50

Tabloda 20 maddeden oluşan başarı testine ait istatistikî sonuçlara bakıldığında testin aritmetik ortalaması 55, standart sapması 12.30, ortanca(medyan) değeri 60, testteki en yüksek puan 80, en düşük puan ise 35'tir. Testin mod(tepe değer) değeri 65, ranjı ise 45'tir. Maddelerin ortalama güçlük indeksi 0.57, ortalama ayırt edicilik indeksi ise 0.50'dir. Testten elde edilen verilere bağlı olarak şu sonuçlara varılabilir: Mod, medyan ve aritmetik ortalama değerlerinin ilişkilerine bağlı olarak konu ile ilgili öğrenmelerin yeterli düzeyde olduğu, öğrenci başarıların yüksek

olduğu ve istenilen kazanımlara ulaşıldığı sonuçları çıkarılabilir. Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından sonra test, çalışma gruplarının yaratıcı drama yöntemiyle ve buna karşın düz anlatım yöntemine göre öğrenme düzeylerini ortaya koymak için deney ve kontrol grupları olarak, iki farklı gruba ön test ve son test, diğer iki gruba da son test olarak uygulanmıştır.

Başarı testinin uygulaması sonrasında yaratıcı dramının uygulandığı çalışma gruplarına yöntemle ilişkin bakış açılarını ortaya koymak için beş açık uçlu sorudan oluşan bir değerlendirme formu uygulanmış ve yazılı olarak alınarak veriler toplanmıştır.

2.4. Çalışma Planı

24 Ocak 2011 tarihinde deney gruplarına uygulamak için yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanıldığı uygulama planları ile kontrol gruplarına uygulamak için anlatım, tartışma, soru-cevap, örnek olay, gibi düz anlatım yöntem ve tekniklerin kullanıldığı uygulama planları hazırlanmıştır. Uygulama planlarının kazanımları doğrultusunda ön test ve son test olarak öğrenci başarılarını test etmek için bir başarı testi hazırlanmıştır. Ayrıca katılımcıların uygulamaya ilişkin görüşlerini almak için bir değerlendirme formu hazırlanmıştır. Uygulamaya 16 Şubat 2011’da başlandı, 12 Nisan 2011’de sona erdi.

2.4.1. Uygulama Aşaması

16 Şubat 2011 tarihinde hazırlanan başarı testinin geçerlik güvenirlik çalışmaları için 28 öğrenciye uygulanmıştır.

22 Mart 2011 tarihinde İlköğretim Okulu (Özel)’nda iki farklı çalışma grubuna “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesine ilişkin ön öğrenmelerini tespit etmek için çoktan seçmeli 20 sorudan oluşan bir test uygulanmıştır.

24 Mart 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “Temel İhtiyaçlarımızı Kimler Karşılıyor?” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Devlet) 5/A sınıfında 80 (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

25 Mart 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “Temel İhtiyaçlarımızı Kimler Karşılıyor?” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Özel) 5/A sınıfında 80 (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

28 Mart 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “Kurumların Hayatımızdaki Yeri” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Devlet) 5/A sınıfında 120 (3 ders saati) olarak uygulanmıştır.

29 Mart 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “Kurumların Hayatımızdaki Yeri” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Özel) 5/A sınıfında 120 (3 ders saati) olarak uygulanmıştır.

31 Mart 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “Sivil Toplum Kuruluşlarını Tanıyalım” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Devlet) 5/A sınıfında 80 (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

01 Nisan 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “Sivil Toplum Kuruluşlarını Tanıyalım” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Özel) 5/A sınıfında 80 (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

04 Nisan 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “TEMA’nın Kuruluş Amaçları” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Devlet) 5/A sınıfında 120 (3 ders saati) olarak uygulanmıştır.

05 Nisan 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “TEMA’nın

Kuruluş Amaçları” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Özel) 5/A sınıfında 120 (3 ders saati) olarak uygulanmıştır.

07 Nisan 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer alan “Devlet-Sivil Toplum Aynı Amaç İçin” konunsa ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Devlet) 5/A sınıfında 80 (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

08 Nisan 2011 tarihinde “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ve Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı içerisinde yer “Devlet-Sivil Toplum Aynı Amaç İçin” konusuna ilişkin ders planı İlköğretim Okulu (Özel) 5/A sınıfında 80 (2 ders saati) olarak uygulanmıştır.

11 Nisan 2011 tarihinde İlköğretim Okulu (Devlet) 5/A sınıfında ders planlarına ilişkin uygulamalar tamamlandıktan sonra yapılan eğitimin başarıya etkisini ölçmek amacıyla başarı testi, son test olarak uygulanmıştır. Bunun yanı sıra çalışma grubunun uygulamaya ilişkin düşüncelerini öğrenmek amacıyla hazırlanan değerlendirme formu uygulanmıştır.

12 Nisan 2011 tarihinde İlköğretim Okulu (Özel) 5/A sınıfında ders planlarına ilişkin uygulamalar tamamlandıktan sonra yapılan eğitimin başarıya etkisini ölçmek amacıyla ön test olarak uygulanan başarı testi son test olarak da uygulanmıştır. Bunun yanı sıra çalışma grubunun uygulamaya ilişkin düşüncelerini öğrenmek amacıyla hazırlanan değerlendirme formu uygulanmıştır.

Çalışma 4 farklı grupta yürütülmüştür. Yaratıcı dramının bir yöntem olarak uygulandığı planlar, İlköğretim Okulu (Özel) 5/A sınıfında okuyan 9’u kız 15’i erkek olmak üzere toplam 24 öğrenciden oluşmuştur. İlköğretim Okulu (Devlet) 5/A sınıfı ise 12’si kız 17’si erkek olmak üzere toplam 29 öğrenciden oluşmuştur.

Araştırma, uygulama planlarının işleyişine ve kazanımların içeriğine göre okul bahçesi, okulların anasınıfı ile dersliklerde işlenmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Ön test son test kontrol gruplu desende deneysel işlemin etkililiğini test etmede kullanılan, hesaplama ve yorumlama bakımından en kolay olan teknik, iki grubun ön test son test fark puanlarına ait ortalama puanlar arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan ilişkisiz gruplar için “t” testidir (Büyüköztürk, 2007’den akt. Kaptan, 1993; Karasar, 1995; Schafer, 1992).

Uygulama sonucunda testlerden elde edilen veriler SPSS paket programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Ön test ve son testlerden elde edilen puanlar değerlendirilerek deney ve kontrol grupları arasında fark olup olmadığı “t testi” ile ortaya konulmuştur. Grupların fark puanlarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Varyans analizi, “t” testi gibi güçlü bir parametrik istatistiktir (Büyüköztürk, 2007’den akt. Howell, 1987; Ravid, 1994).

Araştırma sonucunda öğrencilerin uygulamaya ilişkin düşüncelerinin yer aldığı değerlendirme formunda yer alan veriler, bir ya da daha çok değişkene ait değerlerin ya da puanların dağılımına ait özelliklerini betimlemek amacıyla verileri sayı ve yüzde olarak gösteren içerik analiz türlerinden frekans analizi kullanılarak elde edilmiştir (Büyüköztürk 2010, s.21). Değerlendirme formuna ilişkin elde edilen veriler iki farklı okul türüne göre her açık uçlu soru için gruplandırılarak verilmiş ve yorumlanmıştır.

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı drama'nın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen nitel ve nicel veriler çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular iki açıda değerlendirilmiştir. Nicel araştırma yöntemi sonucu elde edilen veriler her uygulama okulunun deney ve kontrol grupları için ayrı ayrı tablolaştırılarak verilmiştir. Nitel araştırma yöntemi sonucunda elde edilen veriler ise her okul için değerlendirme formunda yer alan açık uçlu sorulara ilişkin öğrenci görüşleri ise içerik analizi yoluyla elde edilen bulgular yaratıcı dramanın bir yöntem olarak öğrenci başarısına etkisi açısından değerlendirilmiştir. Uygulama süresince çalışma gruplarına uygulanan ön test ve son testlerden elde edilen veriler okul türlerine göre tablolaştırılarak verilmiştir.

3.1. Sosyal Bilgiler Dersi, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” Öğrenme Alanının Yaratıcı Drama Yöntemi İle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi

Çalışmanın genel amacı 2010-2011 eğitim-öğretim yılında İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı drama'nın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın 1. alt problemine ve elde edilen bulgulara ilişkin yorumlar aşağıda verilmiştir.

1. Alt Problem: *2010-2011 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde düz anlatım yönteminin kullanılması sonucunda;*

a) *Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?*

b) *Devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Tablo 3.1.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Düz Anlatım Yönteminin Kullanılması Sonucunda; Özel Okulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Ortalama Puanların Karşılaştırılması.

Ölçüm	n	X	S	sd	t	p
Ön test	24	40.42	10.82	23	8.05	.000
Son test	24	60.62	9.48			

Düz anlatım yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır, $t(23)=8.05$, $p<.05$. öğrencilerin uygulama öncesinde başarı testi puanlarının ortalaması $\bar{X}= 40.42$ iken, uygulama sonrasında $\bar{X}= 60.62$ 'e yükselmiştir. Bu bulgu, düz anlatım yönteminin, öğrencilerin başarılarını artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Düz Anlatım Yöntemin Kullanılması Sonucunda; Devlet Okulunda ve Özel Okulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Son Test Puanlarının Karşılaştırılması.

Okul Türü	n	X	SS
Özel Okul	24	60,63	9,48
Devlet Okulu	29	52,07	13,79

Analiz sonuçları, geleneksel yöntem ile öğrenim gören öğrencilerin son test puanları arasında okul türüne göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F(1,51)= 6,633$, $p<.05$. Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin yaratıcı drama son test puanları ($X= 60,63$), devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin puanlarından ($X=52,07$) daha yüksektir.

ANOVA						
	Karelerinin Toplamı	Sd	Karelerinin Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	961,343	1	961,343	6,633	.015*	
Gruplar içi	7391,487	51	144,931			
Toplam	8352,830	52				

2. Alt Problem: 2010-2011 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılması sonucunda;

a) Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin uygulanan başarı testinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

b) Devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 3.1.3. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramının Bir Yöntem Olarak Kullanılması Sonucunda; Özel Okulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Ön Test ve Son Test Puanların Karşılaştırılması.

Ölçüm	n	X	S	sd	t	p
Ön test	24	42.70	11.88	23	8.92	.000
Son test	24	79.38	13.38			

Yaratıcı drama yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark vardır, $t(23)=8.92$, $p<.05$. Öğrencilerin uygulama öncesinde başarı testi puanlarının ortalaması $\bar{X}= 42.70$ iken, uygulama sonrasında $\bar{X}= 79.38$ e yükselmiştir. Bu bulgu, yaratıcı dramanın, öğrencilerin başarılarını artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.1.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması Sonucunda; Devlet Okulunda ve Özel Okulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Son Test Ortalama Puanları Karşılaştırılması.

Okul Türü	N	X	SS
Özel Okul	24	79,38	2,73
Devlet Okulu	29	70,86	11,34

Analiz sonuçları, yaratıcı drama ile öğrenim gören öğrencilerin son test puanları arasında okul türüne göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F(1,51)= 6,288$, $p<.05$. Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin yaratıcı drama son test puanları ($X= 79,38$), devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin puanlarından ($X=70,86$) daha yüksektir.

ANOVA						
	Karelerinin Toplamı	Sd	Karelerinin Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	951,681	1	951,681	6,288	.015*	
Gruplar içi	7719,073	51	151,354			
Toplam	8670,755	52				

3. Alt Problem: *Özel okulda düz anlatım yöntemi ve yaratıcı drama yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Tablo 3.1.5. Özel Okulda Düz Anlatım ve Yaratıcı Drama Yöntemi ile Öğrenim Gören Öğrencilerin Son Test Puanlarının Karşılaştırılması.

Ölçüm	n	X	S	sd	t	p
Düz Anlatım Yöntemi	24	60.62	9.48	23	8.78	.000
Yaratıcı Drama	24	79.38	13.38			

Yaratıcı dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanılması sonucunda öğrencilerin başarısında anlamlı bir artış olduğu bulunmuştur, $t(23)=8.78$, $p<.05$. Düz anlatım yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=60.62$ iken, yaratıcı drama yöntem ile öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması 79.38 olarak bulunmuştur. Bu bulgu, yaratıcı dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanılmasının öğrencilerin başarılarını artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

3.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Görüşleri

Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisini ölçmek amacıyla başarı testinin yanı sıra nitel bir ölçme aracı olan “Öğrenci Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Başarıyı nitel açıdan değerlendirmek amacıyla başarının gerçekleşme düzeyini ve niteliğini destekleyen unsurlar olarak öğrenme, kavrama, derse karşı ilgi(eğlenme, sevme, isteyerek gerçekleştirme),

iletişim, işbirliği ve kalıcılık sözcükleri belirlenmiştir. Değerlendirme formu öğrenme-öğretme sürecinde sadece ürünü değil, aynı zamanda süreci değerlendirmeye de olanak sağlamıştır. Uygulama süreci sonunda uygulanan öğrenci değerlendirme formundan elde edilen veriler, içerik analiz türlerinden olan “frekans analizi” ile ele alınarak sözcükler ve bu sözcüklerin kullanım yüzdeleri çıkarılıp, iki farklı okul türüne göre karşılaştırmalı bir şekilde verilmiş ve yorumlanmıştır.

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencileri

1. “Yaratıcı drama yöntemiyle işlemiş olduğumuz derslerin diğer derslerde kullanılan yöntemlere göre ne gibi farklılıkları var? Bu farklılıkları nasıl buluyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.1’de verilmiştir.

Tablo 3.2.1. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Diğer Yöntemleri Karşılaştırmalarına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Eğlenceliydi	9	31,03
Oyun	6	20,68
Farklıydı	4	13,79
Güzeldi	3	10,34
Mutluydum	3	10,34
Kolaydı	2	6,89
Öğrendim	2	6,89

Tablo 3.2.1’de görüldüğü gibi öğrencilerin yaratıcı drama yöntemiyle diğer yöntemleri karşılaştırmalarına ilişkin görüşlerinden elde edilen sözcük analizlerine bakıldığında; sıklıkla kullanılan sözcüklerin eğlenceli, oyun, farklı, güzel ve mutlu olduğu görülüyor. Bu sözcükler bir bütün olarak

değerlendirildiğinde, yaratıcı dramanın diğer yöntemlere göre öğrencinin ilgisini daha çok çektiği bu şekilde derslerin daha zevkli geçtiği savunulabilir.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencileri

1. “Yaratıcı drama yöntemiyle işlemiş olduğumuz derslerin diğer derslerde kullanılan yöntemlere göre ne gibi farklılıkları var? Bu farklılıkları nasıl buluyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2.2. Öğrencilerin Yaratıcı Drama Yöntemiyle Diğer Yöntemleri Karşılaştırmalarına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Eğlenceliydi	10	41,66
Anladım	7	29,16
Güzeldi	3	12,50
Sevdim	2	8,33
Zevkliydi	2	8,33

Tablo 3.2.2’de görüldüğü gibi öğrencilerin yaratıcı drama yöntemiyle diğer yöntemleri karşılaştırmalarına ilişkin görüşlerinden elde edilen sözcük analizlerine bakıldığında; özel okulda öğrenim gören öğrencilerin kullanmış oldukları kavramlar; “eğlenceliydi, anladım, güzeldi, sevdim, zevkliydi” kavramlarıdır. Bu kavramlar bir yöntem olarak yaratıcı dramanın öğrenene olumlu bir öğrenme süreci yaşattığı savunulabilir.

Tablo 3.2.1 ve 3.2.2’ye göre yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı derslerin diğer derslerle karşılaştırılmasına ilişkin hem devlet okulu hem de özel okul öğrencilerinden alınan görüşlere bakılığında; her iki okul türünde öğrenim gören öğrencilerin yaratıcı drama yönteminin daha çok eğlenceli olduğu düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir. Her iki okul

türünde öğrenim gören öğrencilerin yaratıcı dramayı bir yöntem olarak diğer yöntemlerden farklı gördükleri, derslerdeki konuların daha kolay anlaşıldığı, derslerin daha zevkli geçtiği, oyun oynayarak öğrenmelerinin gerçekleştiği gibi düşünceler, yaratıcı dramanın bir yöntem olarak öğrencilerde olumlu izlenimler bıraktığı yönünde yorumlanabilir.

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencileri

2. “Olumlu bir öğrenme süreci geçirdiğinizi düşünüyor musunuz? Niçin?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.3’te verilmiştir.

Tablo 3.2.3 Öğrencilerin Olumlu Bir Öğrenme Süreci Geçirdiğinizi Düşünüyor Musunuz? Sorusuna İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Kalıcı	11	37,93
Öğrendim	7	24,13
Güzeldi	5	17,24
Farklıydı	4	13,79
Oyun	2	6,89

Tablo 3.2.3’de öğrencilerin olumlu bir öğrenme süreci geçirip geçirmediikleri sorusuna ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde; sıklıkla kullanılan kalıcı, öğrendim ve güzeldi kavramlarının olması öğrenmelerin gerçekleştiği bunun yanı sıra kazanılan bilgilerin daha kalıcı olması yaratıcı dramanın bir yöntem olarak farklı açılardan etkililiğini ortaya koymaktadır.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencileri

2. “Olumlu bir öğrenme süreci geçirdiğinizi düşünüyor musunuz? Niçin?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.4’te verilmiştir.

Tablo 3.2.4. Öğrencilerin Olumlu Bir Öğrenme Süreci Geçirdiğinizi Düşünüyor Musunuz? Sorusuna İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Anladım	9	37,50
Öğrendim	7	29,16
Farklıydı	4	16,66
Sevdim	2	8,33
Olumlu	2	8,33

Tablo 3.2.3’de öğrencilerin olumlu bir öğrenme süreci geçirip geçirmedikleri sorusuna ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde; en çok kullanılan anladım, öğrendim ve farklıydı kavramlarının olduğu görülür. Bu da öğrenmelerin olumlu bir süreçte gerçekleştiği düşüncesi ileri sürülebilir.

Tablo 3.2.3 ve 3.2.4’te göre öğrenme sürecinin olumlu geçip geçmediğine ilişkin alınan yanıtlara bakıldığında; her iki okul türünde öğrenim gören öğrencilerin dersin anlaşılabilirliği, öğrenmenin gerçekleşmesi noktası ve yaratıcı dramının diğer yöntemlerden farklı oluşu düşüncelerinin paralellik gösterdiği söylenebilir. Tüm bu açılardan değerlendirildiğinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak dersleri sıkıcı olmaktan kurtardığını, daha eğlenceli hale getirdiğini öğrencilerde olumlu izlenim bıraktığı ve öğrenme sürecinin oldukça olumlu geçtiği söylenebilir.

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencileri

3. “Gerek iletişim açısından olsun gerekse diğer sosyal paylaşımlar açısından olsun bu yöntemin arkadaşlarınızla olan ilişkilerinize herhangi bir katkısı oldu mu? Açıklayınız.” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.5’te verilmiştir.

Tablo 3.2.5. Öğrencilerin İletişim ve Diğer Sosyal Paylaşımları Açısından Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Arkadaşlarıyla İlişkilerine Olan Katkısına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Paylaştım	8	27,58
Birliktelik	6	20,68
Saygılıydık	5	17,24
Anlaştım	4	13,79
Kaynaştım	4	13,79
Sevinçliydim	2	6,89

Tablo 3.2.5.’de öğrencilerin iletişim ve diğer sosyal paylaşımları açısından yaratıcı dramanın bir yöntem olarak arkadaşlarıyla ilişkilerine olan katkısına ilişkin görüşlerine bakıldığında; en çok paylaştım, birliktelik, saygılıydık kavramlarının kullanıldığı görülür. Bu da öğrenenlerin sosyalleşmeleri noktasında sahip olması gereken davranışlardır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak öğrenenlerin sosyalleşmeleri noktasında önemli bir yere sahip olduğu savunulabilir.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencileri

3. “Gerek iletişim açısından olsun gerekse diğer sosyal paylaşımlar açısından olsun bu yöntemin arkadaşlarınızla olan ilişkilerinize herhangi bir katkısı oldu mu? Açıklayınız.” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.6’da verilmiştir.

Tablo 3.2.6. Öğrencilerin İletişim ve Diğer Sosyal Paylaşımları Açısından Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Arkadaşlarıyla İlişkilerine Olan Katkısına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
İletişim	8	33,33
Birliktelik	6	25,00
Anlaştım	4	16,66
Tanıdım	3	12,50
Sevinçliydim	3	12,50

Tablo 3.2.6.'da öğrencilerin iletişim ve diğer sosyal paylaşımları açısından yaratıcı dramanın bir yöntem olarak arkadaşlarıyla ilişkilerine olan katkısına ilişkin görüşlerine bakıldığında; en çok iletişim, birliktelik, anlaştım kavramlarının olduğu görülmektedir. Bu kavramların kullanılma sıklığının fazla olması yaratıcı dramanın bir yöntem olarak öğrencilerin birbirleriyle iyi bir iletişim süreci geçirmeleri ve birlikte hareket etme duygularının gelişimi noktasında önemli bir yere sahip olduğu düşüncesi ileri sürülebilir.

Tablo 3.2.5 ve 3.2.6'ya göre Yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı derslerde gerek iletişim açısından olsun gerekse diğer sosyal paylaşımlar açısından olsun bu yöntemin arkadaşlarıyla olan ilişkilerine bir katkısının olup olmadığı sorulduğunda alınan yanıtlara bakıldığında; her iki okul öğrencilerinin de karşı cinsten arkadaşlarıyla önceleri çok fazla paylaşımlarının olmamasına karşın, uygulama sırasında arkadaşlık ilişkilerinin iyi bir seyir gösterdiğini dile getirmişlerdir. Her iki okul türünde öğrenim gören öğrencilerin arkadaşları ile olan ilişkilerinde iletişimin olumlu yönde geliştiğini, birlikte hareket etme duygusunun arttığını, paylaşımların daha çok olduğu, grup arkadaşlarını farklı yönlerden tanıma olanağının elde ettiklerini ve tüm bunlardan dolayı mutlu olduklarını dile getirmişlerdir. Yaratıcı dramanın öncelikli amaçlarından olan bireyi sosyalleştirme, kendi akranlarıyla iyi ilişkiler geliştirme ve cinsiyet engelini aşma gibi konularda etkili olduğu öğrenci görüşlerinden de çıkarılabilir.

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencileri

4. “Yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiş olan derslerin diğer derslere göre daha eğlenceli ve zevkli geçtiğini düşünüyor musunuz? Niçin?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.7’de verilmiştir.

Tablo 3.2.7. Öğrencilerin Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Diğer Derslere Göre Eğlenceli ve Zevkli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Eğlenceliydi	14	48,27
Farklıydı	6	22,22
Zevkliydi	5	17,24
Anladım	2	6,89
Yardımcı	2	6,89

Tablo 3.2.7. öğrencilerin yaratıcı dramanın bir yöntem olarak diğer derslere göre eğlenceli ve zevkli olup olmadığına ilişkin görüşlerinin sözcük analizlerine bakıldığında; en çok eğlenceliydi, farklıydı, zevkliydi kavramlarının kullanıldığı görülmektedir. Bundan hareketle yaratıcı dramanın bir yöntem olarak diğer derslere göre öğrenenin ilgisini daha çok çektiği söylenebilir.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencileri

4. “Yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiş olan derslerin diğer derslere göre daha eğlenceli ve zevkli geçtiğini düşünüyor musunuz? Niçin?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.8’de verilmiştir.

Tablo 3.2.8. Öğrencilerin Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Diğer Derslere Göre Eğlenceli ve Zevkli Olup Olmadığına İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Eğlenceliydi	9	37,50
Farklıydı	4	16,66
Güzeldi	4	16,66
Katıldım	3	12,50
Anladım	2	8,33
Meraklıydım	2	8,33

Tablo 3.2.8’de öğrencilerin yaratıcı dramanın bir yöntem olarak diğer derslere göre eğlenceli ve zevkli olup olmadığına ilişkin görüşlerinin sözcük analizlerine bakıldığında; eğlenceliydi, farklıydı, güzeldi kavramlarının daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bu da yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı derslerin diğer derslere göre daha olumlu bir süreçte geçtiği düşüncesi savunulabilir.

Tablo 3.2.7 ve 3.2.8’e göre Yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiş olan derslerin diğer derslere göre daha eğlenceli ve zevkli geçtiğini düşünüyor musunuz? Sorusuna verilen yanıtlar analiz edildiğinde; her iki okul türünde öğrenim gören öğrencilerin derslerin eğlenceli, diğer derslerden farklı, güzel ve aynı zamanda yaratıcı dramanın dersi daha anlaşılır kıldığını dile getirmişlerdir. Yaratıcı dramada canlandırmaların yanı sıra oyunun önemli bir yer tutması öğrenme-öğretme sürecinin çok eğlenceli geçmesine olanak sağladığı söylenebilir. Bunun da beraberinde konun daha iyi anlaşılmasını ve etkin katılımı beraberinde getirdiği söylenebilir. Farklı çalışma gruplarının bu konulardaki düşüncelerinin ortak olması nedeniyle dramanın farklı eğitim ortamlarında farklı düzeydeki öğrenciler arasında aynı algının oluşmasını da beraberinde getirdiği görülmüştür.

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencileri

5. “Siz öğretmen olsaydınız derslerinizde böyle bir yöntemi kullanır mıydınız? Niçin?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.9’da verilmiştir.

Tablo 3.2.9. Öğrencilerin Siz Öğretmen Olsaydınız Derslerinizde Böyle Bir Yöntemi Kullanır Mıydınız? Sorusuna İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Kullanırdım	14	48.27
Kolaydı	5	17,24
Zevkliydi	3	10,34
Paylaştım	3	10,34
Öğrendim	2	6,89
Heyecanlıydı	2	6,89

Tablo 3.2.9’da öğrencilerin siz öğretmen olsaydınız derslerinizde böyle bir yöntemi kullanıp kullanmayacaklarına ilişkin görüşlerin sözcük analizlerine bakıldığında; kullanırdım ve kolaydı kavramların sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu sonuçla öğrenenlerin yaratıcı dramayı bir yöntem olarak ne denli benimsediklerini ortaya koymaktadır.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencileri

5. “Siz öğretmen olsaydınız derslerinizde böyle bir yöntemi kullanır mıydınız? Niçin?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtların analiz sonucu ve sözcüklerin kullanım sıklığı tablo 3.2.10’da verilmiştir.

Tablo 3.2.10. Öğrencilerin Siz Öğretmen Olsaydınız Derslerinizde Böyle Bir Yöntemi Kullanır Mıydınız? Sorusuna İlişkin Görüşlerin Sözcük Analizleri

Sözcükler	f	%
Kullanırdım	12	50,00
Güzeldi	5	20,83
Sevdim	3	12,50
Paylaştım	2	8,33
Anladım	2	8,33

Tablo 3.2.10'da öğrencilerin siz öğretmen olsaydınız derslerinizde böyle bir yöntemi kullanıp kullanmayacaklarına ilişkin görüşlerin sözcük analizlerine bakıldığında; kullanırdım, güzeldi ve sevdim kavramlarını sıklıkla kullandıkları görülmektedir. Bu da yaratıcı dramının bir yöntem olarak öğrenciler tarafından kabul edildiği ve bu yöntemi ne denli sevdiklerini göstermektedir.

Tablo 3.2.9 ve 3.2.10'a göre yanıtlar analiz edildiğinde; İki farklı okul türünde öğrenim gören öğrencilerin bu konudaki düşüncelerinin birçok açıdan ortak olduğu söylenebilir. Genel olarak, öğrencilere zevkli bir ders işlettirmek, derslerin daha kolay anlaşılabilirliğini artırmak, dersleri daha eğlenceli hale getirmek, daha fazla bilgi edinmek, sosyal paylaşımları artırmak gibi gerekçelerle böyle bir yöntemin kullanabileceklerini dile getirmişlerdir. Empatik düşünme becerisinden yola çıkarak öğrencilerin yaratıcı dramayı bir yöntem olarak nasıl gördüklerini ortaya koyan soruya alınan yanıtlara bakıldığında; yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılma gerekliliğini çok daha iyi ortaya koyduğu söylenebilir.

IV. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanıldığı Sosyal Bilgiler Dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi için elde edilen sonuçlara bakıldığında; Sosyal Bilgiler Dersinde düz anlatım yönteminin kullanılması sonucunda; özel okulda öğrenim gören öğrencilerin ön test ve son test ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu bulguya göre düz anlatım yönteminin belirli bir ölçüde öğrencilerin öğrenme düzeyleri ve başarıları üzerinde etkili olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Sosyal Bilgiler Dersinde düz anlatım yöntemin kullanılması sonucunda; devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test puanları karşılaştırıldığında; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Buna göre, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test puanlarının ortalaması devlet okulunda öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksektir. Düz anlatım yöntemi sonucunda özel okuldaki öğrencilerin başarılarının devlet okulundakine göre daha yüksek olmasının nedenlerine bakıldığında; özel okuldaki öğrencilerin sahip oldukları olanaklar ve öğrenme ortamının devlet okulundakilere göre daha iyi durumda olması öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Devlet okulunda ise öğrenciler sosyo-kültürel olarak özel okuldaki öğrencilere göre daha alt bir düzeyde olması başarılarını olumsuz yönde etkilemiş olabilir.

Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında; yaratıcı drama yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin ön test ve son test ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu bulgu yaratıcı dramının öğrencilerin başarılarını artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması sonucunda; devlet okulunda ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test ortalama puanları karşılaştırıldığında; öğrencilerin son test puanları öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı bir fark yarattığı görülmüştür. Buna göre, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin son test ortalama puanları devlet okulunda öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Özel okuldaki öğrencilerin öğretim sürecinde yaratıcı dramaya ilişkin yaşantılarının olmasının yanında devlet okulundaki öğrencilerin ilk kez yaratıcı dramayla tanışmaları, bunun yanı sıra özel okuldaki öğrenme ortamının devlet okulundaki öğrenme ortamına göre daha iyi olanaklar sahip olması böyle bir sonuca ulaşılmasında etkili olduğu yorumu yapılabilir.

Özel okulda, düz anlatım ve yaratıcı drama yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin son test puanları karşılaştırıldığında; yaratıcı dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanılması sonucunda öğrencilerin başarısında anlamlı bir artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç yaratıcı dramanın bir öğretim yöntemi olarak düz anlatım yöntemine göre öğrencilerin öğrenmelerinde ve başarılarını artırmada daha etkili olduğu söylenebilir.

Uygulamaya ilişkin deney gruplarında yer alan öğrencilerin görüşlerinin alındığı değerlendirme formundaki görüşlere bakıldığında; her iki okul öğrencilerinin yaratıcı dramaya ilişkin düşüncelerinin genel olarak ortak olduğu söylenebilir. Deney gruplarında yer alan öğrenci görüşlerine göre yaratıcı dramanın dersleri çok eğlenceli ve zevkli hale getirdiği, derslerde sıkılmadıklarını, her yönüyle olumlu bir öğrenme süreci geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı derslerde daha iyi öğrendiklerini, herkesin bir şekilde derse katıldığını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin en çok sıkıntı yaşadıkları konuların başında arkadaşlarıyla gerektiği düzeyde bir iletişim kuramamaları gelmektedir. Yapılan uygulama sonucunda öğrencilerin özellikle gerek sosyal paylaşımlar

konusunda olsun gerekse akranlarıyla iletişim kurma konusunda olsun, karşı cinsleriyle rahatlıkla bunu başarabildikleri söylenebilir. Yani yaratıcı dramanın sosyal paylaşımları arttırdığı ve iyi arkadaşlıklar kurma gibi konularda etkili olduğu düşüncesi ileri sürülebilir.

En belirleyici sorulardan biri olan “Siz öğretmen olsaydınız derslerinizde böyle bir yöntemi kullanır mıydınız?” sorusuna karşılık verilen yanıtlara bakılığında grubun tamamının böyle bir yöntemi, dersleri daha eğlenceli hale getirmek, öğrenmeleri kolaylaştırmak, öğrencilerinin daha başarılı olmalarını sağlamak ve iyi arkadaşlıklar geliştirmek gibi gerekçelerle kullanabileceklerini ifade etmişlerdir. Bu da öğrencilerin yaratıcı drama yöntemine ilişkin bakış açılarının olumlu yönde olduğunun göstergesi sayılabilir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında; yaratıcı dramanın öğrenmeler üzerinde oldukça etkili olduğu söylenebilir. Yaratıcı dramanın arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kuramayan, öğrenmelerden ve öğrenme ortamlarında zevk almayan bunun yanı sıra derse karşı ilginin az olduğu bir durumdan sosyal ilişkilerin arttığı, öğrenmelerden dolayısıyla öğrenme ortamlarından zevk alan ve eğlenerek öğrenen öğrencilerin olması, öğretici konumunda olan öğretmenlere de büyük kolaylıklar sağladığı söylenebilir. Bu sonuçla Aykaç (2008)’ın yapmış olduğu “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli çalışmasından elde edilen; “Öğrencilerin yaratıcı drama yönteminin uygulandığı sınıf ortamının arkadaşları ile yan yana oturmalarına ve birlikte grup olarak canlandırma yapmalarına olanak sağladığı için arkadaşları ile daha iyi iletişim kurabildikleri.” Sonucuyla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Yaratıcı dramanın en belirgin özelliği; öğreneni bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olmak üzere üç farklı açıdan etkin kılmasıdır. Böylece bireyin temel becerileri tümel bir yaklaşım içinde kazanması sağlanılabilir. Böylece öğrenen, öğrenme sürecinde daha aktif bir rol üstlenmiş oluyor. Düz anlatım yönteminde ise edilgen konumundaki öğrenen sadece bilişsel düzeyde öğrenmeleri gerçekleştirebilmektedir. Yaratıcı drama yöntemiyle öğrenmeler

daha kalıcı olabilmektedir. Buna karşın düz anlatım yöntemi ile edinilen öğrenmeler sadece bilişsel düzeyde olduğu için kalıcı olma süresi de kısa olmaktadır.

Sonuçta; Sosyal Bilgiler Dersinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasına ilişkin, Aykaç (2008), Debre (2008), Koç (1999), Kocayörük (2000), Şimşek (2001) ve Özer (2004)'ün yapmış oldukları çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile farklı sosyo-kültürel yapıya sahip olan bir yerde uygulanan bu araştırmanın sonuçlarının bir paralellik gösterdiği görülmektedir. Şırnak iline bağlı ilçelerde yürütülen bu çalışmadan elde edilen sonuçların daha önce farklı coğrafi bölgelerde yapılan ilgili araştırmaların sonuçlarının benzer olması yaratıcı dramının bir yöntem olarak kültürlerarasında farklı bir sonuç doğurmadığı düşüncesi savunulabilir.

Öneriler

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen verilerden yola çıkarak şu önerilere yer verilmiştir:

1. Bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramadan sosyo-kültürel açıdan farklı coğrafi bölgelerde de yararlanılabilir.
2. Çağdaş bir öğretim yöntemi olan yaratıcı drama farklı disiplinler için de kullanılabilir.
3. Bir öğretim yöntemi olarak diğer farklı disiplinler için de yaratıcı dramadan yararlanmaya ilişkin araştırmalar yapılabilir.
4. Yaratıcı drama ile diğer aktif öğretim yöntemleri karşılaştırılarak yaratıcı dramanın öğrenci başarısına etkileri araştırılabilir.
5. Farklı okul türlerinde Sosyal Bilgiler Dersinde bir yöntem olarak yaratıcı dramadan yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2010). *“Eğitimde Yaratıcı Drama”* Ankara: Naturel Yayınları.
- Adıgüzel, Ö., Çakır İlhan, A., Okvuran, A. (2004). *“Anadolu Güzel Sanatları Lisesi, Drama”* Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Adıgüzel, Ö. (2005). *Yaratıcılık Kuramları. Çocukta Yaratıcılık ve Drama* (Edt. A. Öztürk). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Adıgüzel, Ö. (2006). *Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları. Yaratıcı Drama Dergisi* (1), 17-30, Ankara: Naturel Yayınları.
- Akoğuz, M. (2002). *İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Damanın Yöntem olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilek, E. (2009). *İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Öğrencilerin Sosyal-Duygusal Uyumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *DeneySEL Desenler Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi*. (2.Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (11. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2009). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (3. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E. K., Akgün Ö. E., Karadeniz Ş., Demirel F., (2011), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çakır İlhan, A. (2006). “*Yaratıcı Düşüncenin Geliştirilmesinde Dramanın Rolü*”. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (Edt. F.D. Gözütok). Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Çam, F., Özay, E., Özkan, E., Tasgın, E. (2007). *Okul Öncesi Öğretmenleri İle Sınıf Öğretmenlerinin Drama Yöntem Bilgisi ve Uygulanması Hakkındaki Görüşleri*. (Edt. E. Erginer) 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Ankara: Detay Yayıncılık. ss. 221-225'deki makale.
- Demirel, Ö. (1997). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. (1. Baskı) Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Demirel, Ö. (2009). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. (14. Baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Debre, İ. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminde Ders Anlatım Stratejisi Olarak Dramatizasyonun Kullanılmasının Öğrencinin Başarı Düzeyine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Göncüoğlu, Ö. G. (2010). “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Gözütok, F.D. (2006). “Öğretimi Planlama”. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (Edt. F.D. Gözütok). Ankara: Ekinoks Yayınları.

Gürel, F. Ç. (2004). *Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Erişkiye ve Kalıcılığa Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Gülcan, M.G., Bayram. Ö., Kılıç, Z., Karakaya, F.M., Midilli, A. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (16. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karakuş, Ö. ve Başbüyük, O. (2009). “Deneyisel ve Deneyisel Olmayan Araştırma Yöntemleri”. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. (Edt. K. Böke). İstanbul: Alfa Yayınları.

Kocayörük Y.A. (2000). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Koç, F. (1999). *Eğitimde Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

MEB. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı*. İstanbul: Başarı Yayıncılık.

MEB. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Özer, M. (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde, Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara ve Ders Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Öztürk, C. (2006). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (2. Baskı). (Edt. C. Öztürk). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Sağlam, T. (1997). *Eğitimde Drama ve Türk Çocuklarının Ritüel Nitelikli Oyunlarının Eğitimde Dramada Kullanımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

San, İ. (2008). “*Yaratıcılıkta Yeni Kavramlar*”. Okulöncesinde Yaratıcılık ve Drama Eğitimi. (Edt. Ali Öztürk). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

San, İ. (2006a). “*Eğitimde Yaratıcı Drama*”. Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. (Edt. Ö. Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.

San, İ. (2006b). “*Yaratıcı Dramanın-Eğitsel Boyutları*”. Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. (Edt. Ö. Adıgüzel). Ankara: Naturel Yayınları.

Serpil, S. (2005). *İlköğretim Matematik Dersi Kesirli Sayılarda Toplama Çıkarma İşleminde Drama Yöntemiyle Yapılan Öğretimin Etkliliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.

Sönmez, V. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*
Ankara: Anı Yayıncılık.

Şimşek, E. A. (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığın Artırılmasında Kullanılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Taşkıran, S. (2005). *Drama Yöntemi İle İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişinin Öğrenme ve Öğrencilerin Benlik Kavramına Etkisi Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tavşancıl, E ve Aslan, A.E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Basımevi.

Tekin, H. (2000). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. (6. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.

Üstündağ, T. (1998). *Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişkiye ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Üstündağ, T. (2006) *Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü*. (7. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Yalçın, (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yalım, N. (2003). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Fen Bilgisi Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Zayimoğlu, F. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya ve Dünyamız” Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek.1

**Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf “Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesinin
Süre Uygulama Planının Zaman Çizelgesi**

Tablo. İlköğretim Okulu (Devlet) İçin Süre Uygulama Planının Zaman Çizelgesi

KONULAR		21.03.2011	24.03.2011	28.03.2011	31.03.2011	04.04.2011	07.04.2011	11.04.2011
1	“Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesine Hazırlık	X						
2	Temel İhtiyaçlarımızı Kimler Karşılıyor?		X					
3	Temel İhtiyaçlarımızı Kimler Karşılıyor?		X					
4	Kurumların Hayatımızdaki Yeri			X				
5	Kurumların Hayatımızdaki Yeri			X				
6	Kurumların Hayatımızdaki Yeri			X				
7	Sivil Toplum Kuruluşlarını Tanıyalım				X			
8	Sivil Toplum Kuruluşlarını Tanıyalım				X			
9	TEMA’nın Kuruluş Amaçları					X		
10	TEMA’nın Kuruluş Amaçları					X		
11	TEMA’nın Kuruluş Amaçları					X		
12	Devlet-Sivil Toplum Aynı Amaç İçin						X	
13	Devlet-Sivil Toplum Aynı Amaç İçin						X	
14	“Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesinin Değerlendirilmesi							X

Tablo. İlköğretim Okulu (Özel) İçin Süre Uygulama Planının Zaman Çizelgesi

KONULAR		22.03.2011	25.03.2011	29.03.2011	01.04.2011	05.04.2011	08.04.2011	12.04.2011
1	“Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesine Hazırlık	X						
2	Temel İhtiyaçlarımızı Kimler Karşılıyor?		X					
3	Temel İhtiyaçlarımızı Kimler Karşılıyor?		X					
4	Kurumların Hayatımızdaki Yeri			X				
5	Kurumların Hayatımızdaki Yeri			X				
6	Kurumların Hayatımızdaki Yeri			X				
7	Sivil Toplum Kuruluşlarını Tanıyalım				X			
8	Sivil Toplum Kuruluşlarını Tanıyalım				X			
9	TEMA’nın Kuruluş Amaçları					X		
10	TEMA’nın Kuruluş Amaçları					X		
11	TEMA’nın Kuruluş Amaçları					X		
12	Devlet-Sivil Toplum Aynı Amaç İçin						X	
13	Devlet-Sivil Toplum Aynı Amaç İçin						X	
14	“Toplum İçin Çalışanlar” Ünitesinin Değerlendirilmesi							X

Ek.2

UYGULAMA PLANLARI

I. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Süre: 40+40 dakika

Tarih: 24–25.03.2011

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Ünite: Toplum İçin Çalışanlar

Konu: Temel İhtiyaçlarımızı Kimler Karşılıyor?

Kazanım: Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, (rol oynama, doğaçlama)

Araç-Gereç: 8 adet resim kâğıdı, 8 adet A4 kâğıdı, 4 kutu kuru boya kalem, 4 kutu pastel boya kalem, 16 adet kurşun kalem.

Hazırlık-Isınma:

Davul-Zurna 1-2-3 Oyunu

Öğretmen, çember şeklindeki öğrencilere “Davul-Zurna 1–2–3” oyununu oynayacaklarını söyler. Grup üyelerinden biri ebe olur, ebe grup üyelerine sırtını döner, grup üyeleri en uzak mesafede sıralanır. Ebe, “Davul-Zurna 1–2–3” dediğinde herkes donar hareketiz kalır, bu sırada ebe kımıldayanı gördüğünde onu oyundan çıkarır. Hiç kımıldadığını fark ettirmeden ebenin sırtına dokunan kişi, oyunu kazanır(Adıgüzel, Çakır İlhan ve Okvuran, 2004, s.47).

Canlandırma:

- Öğrencilere; toplum ya da birey olarak temel gereksinimlerimizin neler olduğu sorusu sorulur. Öğrencilerin fikirleri alındıktan sonra, öğrencilerden çember olmaları istenir. Çemberin ortasına konulan resim kâğıtlarından birincisine bu düşüncelerini tek sözcükle yazmaları istenir. Yazma işlemi bittikten sonra;
- Bu temel gereksinimlerden hangilerinin zorunlu, hangilerin ise toplumsal yaşamdan doğan gereksinimler olduğu sorusu sorulur.
- Diğer aşamada ise çemberi ortasına tekrar bir resim kâğıdı konulur. Öğrencilerden bu kez, sayılan temel gereksinimleri karşılayan hangi kurumların olduğu sorusu sorulur ve yanıtlarını resim kâğıdına yazmaları istenir. Yazma işlemi bittikten sonra;
- Öğrencilere, bu yazılan kurumların bizim hangi gereksinimlerimizi giderdiği sorusu yöneltilir
- Daha sonra yazılan kurum sayısı kadar grup oluşturulur ve her gruba bir kurum ismi verilir. Daha sonra her gruptan almış olduğu kurum ismiyle karşılaşmış olduğu temel gereksinimleri ilişkilendirerek bunları canlandırmaları istenir.

Grupların canlandırmaları izlenir...

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, Milli Eğitim Bakanlığını seçer. Eğitim ihtiyacımızı karşıladığı vurgusu yapılır. Okul henüz yeni başlayan bir çocuk belirli eğitim aşamalarından geçer. Eğitimi tamamlandıktan sonra doktor olur.
2. grup, Sağlık Bakanlığı'nı seçer. Yediği yemekten zehirlenen bir kadın hastaneye kaldırılır. Yapılan tedavi ile eski sağlığına kavuşur.

3. grup, Kızılay'ı seçer. Ülkelerindeki yoksulluk nedeniyle göç eden insanlar konu alınır. Göç eden insanlara barınma, beslenme ve sağlık bakımından kendilerine yardımcı olunur.

4. grup, AKUT'u seçer. Depremde göçük altında kalan bir bebeğin öyküsü konu alınır. Uzun bir süre göçük altında kalan bebek AKUT tarafından kurtarılır.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, LÖSEV'i seçer. Hastanede yaşam mücadelesi veren bir çocuğun dramı ele alınır. Çocuk için bir yardım kampanyası başlatılır. Yapılan yardımlar sonucunda çocuğun ve ailesinin birçok ihtiyacı giderilir.

2. grup, Sağlık Bakanlığı'nı seçer. Köyde yaşayan bir ailenin doktor olmaması nedeniyle doğum yapmak üzere olan bir kadının hastaneye yetiştirmek için göstermiş olduğu çaba konu alınır. Bütün çabalara rağmen kadın hastaneye yetiştirilemez ve bebeğini kaybeder.

3. grup, Belediye seçilir. Herkesin çöpünü yere attığı bir şehir konu edilir. Biriken çöpler belediye çalışanları tarafından toplanır ve böylece şehir eski temiz haline döner.

4. grup, Emniyet Müdürlüğü seçilir. Yolda alış verişe çıkan bir kadın konu edinir. Yolda yürüyen kadının çantası kapkaççılar tarafından kaçırlır. Polisler çantayı kaçıranları yakalar ve çantayı sahibine teslim eder.

Değerlendirme:

1- İhtiyaçlarımız karşılayan hangi kurum veya kuruluşlarımız var?

- Milli Eğitim Bakanlığı, -Sağlık Bakanlığı, -Belediyeler, -AKUT, - Kızılay, -Emniyet Genel Müdürlüğü, -Türk Silahlı Kuvvetleri, -LÖSEV, - Afet İşleri Genel Müdürlüğü.

2- Kurumlar olmasaydı toplum olarak ne gibi zorluklar yaşırdık? Sorusu sorulur ve bunu birer tümce ile ifade etmeleri istenir.

- Hastalandığımızda ne yapacağımızı bilemezdik.
- Okullar olmasaydı cahil kalırdık.
- Depremde insanlar nasıl yardım edeceklerini bilemezlerdi.
- Göç eden insanlar barınacakları bir yer bulmakta zorluk çekerlerdi.
- Yaşadığımız şehirde çöpler hep yerde kalırdı.
- Geceleri dışarı çıkmaya korkardık.
- Yardıma muhtaç insanlar ne yapacaklarını bilemezlerdi.

3- Öğrenciler dört ayrı gruba ayrılır. Daha sonra kurumların toplumun hangi temel gereksinimlerini karşıladığını gösteren birer afiş hazırlamaları istenir.

II. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Süre: 40+40+40 dakika

Tarih: 28–29.03.2011

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Ünite: Toplum İçin Çalışanlar

Konu: Kurumların Hayatımızdaki Yeri

Kazanım: Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, (rol oynama, doğaçlama)

Araç-Gereç: 4 adet resim kâğıdı, 4 kutu kuru boya kalemi, 4 kutu pastel boya kalemi 4 adet A4 kâğıdı.

Hazırlık-Isınma:

Köşe Kapmaca Oyunu:

Öğretmen, okulun bahçesinde “Köşe Kapmaca” oyununu oynayacaklarını söyler. Çalışmaya grup 5’e ayrılarak başlanır. Bir karenin dört köşesine yerleşen gruplardan biri ortada yer alır. Köşelerdeki gruba yer değiştirirken ortadaki grup boşalan bir köşeyi kapmaya çalışır. Köşe kapmayan grup ortaya gelir ve ebe grubu olur(Adıgüzel, Çakır İlhan ve Okvuran, 2004, s.41).

5 ayrı gruba ayrılan çalışma gruba; sağlık, eğitim, güvenlik ve çevre olmak üzere ebe olmayan grubun dışında kalanlara isimler verilir. Daha sonra, ebe olan grup için tüm gruba şu sorular yöneltilir;

1- Ebe olan grubun sağlık, eğitim, güvenlik ve çevre ile ilgili olan kurumlardan yoksun yaşadıklarını varsayarsak, günlük yaşamlarında ne gibi sorunlarla karşılaşırldı?

- Sağlık sorunlarımızla baş edemezdik.
- Hastalar çabuk ve sağlıklı bir şekilde iyileşemezlerdi.

- Okullar olmasaydı okuma yazma öğrenemezdik, kitap okuyamazdık, herhangi bir konuda bilgiye sahip olamazdık.
- Okuldaki güzel arkadaşlık ortamını başka yerlerde bulamazdık.
- Güvenlikle ilgili kurumlarımız olmasaydı ülkemizi düşmanlardan koruyamazdık.
- Geceleri güvenli bir şekilde dışarıda gezemedik.
- Çevreyle ilgili kurumlarımız olmasaydı yaşadığımız yerlerde parklar olmazdı, ağaçlık alanlar olmazdı.
- Çevremiz güzel ve temiz görünmezdi.

2- Ebe olan diğer gruplara; taşıdıkları sağlık, eğitim, güvenlik ve çevre ile ilgili isimlere bağlı olarak ne gibi kurumların var olduğu sorusu sorulur.

- Hastaneler, -Sağlık Ocakları, -İlköğretim Okulları, -Liseler, - Üniversiteler, -Karakollar, -Emniyet Müdürlükleri, -Çevre ve Orman Bakanlığı, -TEMA Vakfı.

Canlandırma:

Gruptan çember olmaları istenir. Birden dörde kadar saymaları istenir. 1'lerin, 2'lerin, 3'lerin, 4'lerin bir araya gelerek grup oluşturmaları istenir. Her gruba üzerinde sağlık, eğitim, güvenlik ve çevre ile ilgili kurumların birer resimlerinin yapıştırıldığı renkli fon kartonları verilir ve resimlerin altına her grup dönüşümlü olarak, fon kartonunun üzerinde yer alan kurumun önemini anlatan birer slogan yazmaları istenir. Bu işlem dört farklı slogan oluşturulana kadar devam ettirilir. Bir sonraki aşamada ise gruptan oluşturulan sloganlardan yola çıkarak kendisine denk gelen kurumun insan yaşamındaki önemini anlatan durumları canlandırmaları istenir.

Grupların canlandırmaları izlenir...

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, Sağlık: "Aşı Olalım Sağlıklı Olalım!" sloganından yola çıkarak, doktor hemşire ve sağlık memuru rollerinde köy köy dolaşılır. Köy halkına aşının önemi anlatılarak aşı kampanyası yürütülür.

2. grup, Eğitim: “Eğitim Gelsin Cahillik Bitsin!” sloganından yola çıkarak, yaşadıkları mahallede okuma yazma bilmeyen kadın ve erkeklere yönelik kurs açıldığı duyurusu yapılır. Gelenler kursun önemi konusunda bilgilendirilerek kursa kayıtları yapılır. Kurs sonucunda katılımcıların ne kadar güzel yazı yazdıkları ve okudukları vurgusu yapılır.

3. grup, Güvenlik: “Emniyet Kemerini Hayata Bağla!” sloganından yola çıkarak, araba süren bir kadın ve kocası ile çocukları konu edinilir. Araç bir süre sonra kaza yapar. Emniyet kemeri bağlı olan çocuk zarar görmeden kurtulurken anne ve babası emniyet kemeri takmadıkları için sakat kalırlar.

4. grup, Çevre: “Bir Fidan Bir Ağaç, Yüz Bin Ağaç Bir Orman...” sloganından yola çıkarak, bir grup gönüllü ağaç dikmek için bir kampanya başlatır ve herkesten bir fidan dikmek için kampanyaya destek vermeleri istenir. Kısa sürede destek artar. Grup üyeleri temsili fidanlar olur ve fidanlar bu duruma ilişkin düşüncelerini ifade ederler.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, Sağlık: “Bir İnsanı Kurtarmak İstiyorsanız Kan Bağışı Yapın!” sloganından yola çıkarak, hastanede trafik kazası geçiren birinin acil kana ihtiyacı vardır. Bunun üzerine acil kana gereksinim vardır duyurusu yapılır. Bilinçli olan insanların hastaneye kan vermeye gittikleri görülür.

2. grup, Eğitim: “Bir Okul Açılırsa Bin Hapishane Kapanır!” sloganından yola çıkarak, okumayan ve sürekli sokaklarda kötü davranışlar sergileyen bir çocuk sonunda hapse düşer. Okuyan ve sürekli ders çalışan başka bir çocuk ise okuyup öğretmen olur. Öğretmenin yetiştirdiği öğrenciler doktor, hakim, mühendis ve öğretmen olur.

3. grup, Güvenlik: “Güveliksiz Hayat Olmaz!” sloganından yola çıkarak, geceleri sokağa çıkmak isteyen bir çocuk güvenlik endişesiyle çocukların bu isteğine karşı gelen ebeveynlerin çocuklarına kızdıkları görülür.

4. grup, Çevre: “Çevremizi Koruyalım!” sloganından yola çıkarak okul bahçesinde yere atılan çöplerin toplanması ele alınır. Çöp toplanırken

grup üyelerinden her biri çevreyi kirlletmenin zararlarını anlatan birer tümce söylerler.

Değerlendirme:

1- *Yapılan çalışmayla ilgili neler düşünüyorsunuz?*

- Çok yararlı geçti.
- Çok eğlendim.
- Birçok yeni bilgiler edindim.
- Tüm dersler keşke bu şekilde işlenseydi.
- Birçok kurumun ne kadar önemli olduğunu öğrendim.
- İsmi bilmediğim birçok kurum öğrendim.
- Çevreyi neden temiz tutmayı öğrendim.
- Okulun ne kadar önemli bir yer olduğunu öğrendim.

2- *Bir ülke için kurumlar neden önemlidir?*

- İnsanlara yardım ettiği için.
- Güvenliği sağladığı için.
- İnsanları cahillikten kurtardığı için.
- İnsanların gereksinimleri olduğu için.
- İnsanların çalışıp para kazanması için.

Çalışma, “yuvanı bul” oyunu ile bitirilir.

Öğrencilerden 1’den 3’e kadar saymaları istenir. 1 ve 3 sayanların iki eliyle bir yuva oluşturacak şekilde el ele tutuşmaları istenir. Daha sonra 2’lerin ortaya geçmeleri istenir. En son kalan öğrencinin grupların ortasına geçerek ebe olması istenir. Oluşturulan her gruba sağlık, eğitim, güvenlik ve çevre ile ilgili kurum isimleri verilir. Bir sonraki aşamada ise yuvanı bul komutuyla ortadaki ebe boş bulduğu yuvaya geçmeye çalışır. Dışarıda kalan ise ebe olur. Oyun bu şekilde ders süresince oynanmaya devam eder.

III. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Süre: 40+40 dakika

Tarih: 31.03–01.04.2011

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Ünite: Toplum İçin Çalışanlar

Konu: Sivil Toplum Kuruluşlarını Tanıyalım

Kazanım: Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, (rol oynama, doğaçlama)

Araç-Gereç: 4 adet resim kâğıdı, 4 adet mukavva karton, 4 kutu keçeli boya kalem, 4 adet A4 kâğıdı, 16 adet kurşun kalem.

Hazırlık-Isınma:

(Meyve Sepeti Oyunu):

Öğretmen, okulun bahçesinde “Meyve Sepeti” oyununu oynayacaklarını söyler. Grup çember olur. Bir tebeşir yardımı ile herkesin durduğu yer işaretlenir. Grup lideri herkese bir meyve ismi verir. Örneğin; elma, armut, muz gibi. Grup lideri çemberin içindedir ve ebe kendisi de bir meyve ismi alır. Ebe istediği bir meyvenin ismini söyler. Örneğin; “elma” der. Çemberdeki bütün elmalar yer değiştirir. Elmalar yer değiştirirken ebe de çemberde yer kapmaya çalışır. Bir kişi yer kapamadığı için açıkta kalacaktır. Bu açıkta kalan kişi ebe olur ve çemberin ortasına gelir. Çemberin ortasına geldiğinde, o da bir meyve ismi söyler. Örneğin elma ya da armut, ya da muz, der. Oyun böyle devam edebileceği gibi çemberin ortasına gelen ebe, iki meyve ismini aynı anda söyleyebilir ya da “Meyve Sepeti” diyerek çemberdeki herkesi oyuna katabilir(Adıgüzel, Çakır İlhan ve Okvuran, 2004, s.41).

Oyunda meyve isimleri yerine sivil toplum kuruluşlarının ismi verilir. Daha sonra gruba şu soru yöneltilir:

1- Hangi sivil toplum kuruluşlarımız var?

- TEMA Vakfı
- Milli Eğitim Vakfı (MEV)
- Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği(ÇYDD)
- Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı(ÇEKÜL)
- Doğal Hayatı Koruma Derneği
- Türk Eğitim Vakfı(TEV)
- Türk Kalp Vakfı
- LÖSEV
- Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV)

Canlandırma:

Küçük kâğıtlara yazılan sivil toplum kuruluşlarımızın etkinlik alanlarına(çevre, eğitim, sağlık ve toplumsal) yönelik hazırlanan havuzlara hangi sivil toplum kuruluşunun konulması gerektiği sorulur ve öğrencilerden ellerindeki kâğıtları uygun olan havuzlara bırakmaları istenir.

Öğrenciler üç ayrı gruba ayrılır ve gruplardan havuzlardan birer etkinlik alanı seçmeleri istenir. Seçilen etkinlik alanının ilişkili olduğu sivil toplum kuruluşu ele alınarak canlandırmaları istenir.

Grupların canlandırmaları istenir...

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, TEMA Vakfı, okul bahçesini ağaçlandırmak için bir grup öğrenci arkadaş bir araya gelir. Oyun oynadıkları sahanın çevresinin ağaçlandırma çalışmalarına katılır.

2. grup, Türk Eğitim Vakfı, maddi imkânsızlıklar nedeniyle okula devam edemeyen bir kız öğrencisine yardım için para toplanır. Vakıf yetkilileri aracılığıyla kız öğrenciye ulaştırılır ve kız öğrenci okula devam eder.

3. grup, Türk Kalp Vakfı, bir kişinin babası trafik kazası geçirir. Bunun üzerine yaşamını devam ettirebilmek için organ bağışlarını bekleyen hastaların olduğu hatırlatılır oğluna ve oğlu organ bağışını kabul ederek babasının kalbini bağışlar.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV), köylerde okuma yazma bilmeyenler için bir grup öğretmen arkadaş bir araya gelir. Okuma yazma bilmeyen köylere gidilir ve okuma yazma kursları açarlar.

2. grup, TEMA Vakfı, bir yangın sonucu yok olan ormanın yeniden eski haline dönmesi için çalışmalara başlanır. “Bir İnsan Bir Ağaç” kampanyası başlatılır. Herkes seferber olur. Yanan orman yerine yeniden ağaçlar dikilir.

3. grup, Doğal Hayatı Koruma Derneği, Herkes tarafından çok sevilen bir hayvanın nesli tükenmek üzeredir. Bunun üzerine korumaya alınır ve tekrar sayıca artması sağlanır.

Ara değerlendirme:

Her rubun canlandırmasından sonra şu sorular sorulur.

1- Canlandırılan sivil toplum kuruluşu hangi etkinlik alanıyla ele alınmıştır.

- TEMA Vakfı, ağaçlandırma çalışmalarıyla ele alınmış.
- Türk Eğitim Vakfı(TEV), öğrencilere yardım etkinlikleriyle ele alınmış.
- Türk Kalp Vakfı, organ bağışı çalışmalarıyla ele alınmış.
- Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV), okuma yazma öğretme çalışmalarıyla ele alınmış.
- Doğal Hayatı Koruma Derneği, nesli tükenen bir hayvanı yaşatma çalışmalarıyla ele alınmış.

2- Canlandırılan sivil toplum kuruluşunun başka ne tür etkinlikleri olabilir ve bunların ne tür yararlarından söz edilebilir.

- İnsanlara yol gösterirler.
- Sağlığımız için çalışmalar yaparlar.
- Paramız olmadığında okumamız için yardım ederler.
- Hayvanları korumaya çalışırlar.
- Cahil inanlara okuma yazma öğretirler.

Değerlendirme:

(Ben Kimim Oyunu)

Katılımcılardan bir kişi ebe olarak seçilir ve gruptan uzakta konuşulanları duyamayacağı bir yere gönderilir. Ebe dışarıda çağırılmayı beklerken grupla birlikte ebenin kim olduğuna karar verilir. Karar verme işlemi tamamlandıktan sonra ise ebe içeri çağrılır. Daha sonra ebe olan kişi gruptaki her bir kişiye kendisinin kim olduğunu bulabilmek için “evet” ya da “hayır” cevabına karşılık olan sorular sormaya başlar. Grup üyelerinin sorulan sorular dışında bir şey söylememesi gereğinin oyunun bir kuralı olduğu eğitmen/lider tarafından belirtilir. Ebe, grup üyelerinden her birine ancak bir soru sorma hakkına sahiptir. Üç kez kim olduğuna ilişkin tahmin yapılabilir. Ancak gruptaki herkese, kim olduğunu bulabilmek için sorular sorduktan sonra hala kendisinin kim olduğunu bulamamışsa yanarak oyundan çıkarılır(Adıgüzel, Çakır İlhan ve Okvuran, 2004, s.52).

Oyunda ebe bir sivil toplum kuruluşunu temsil ederek oyun oynatılır.

IV. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Süre: 40+40+40 dakika

Tarih: 04–05.04.2011

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Ünite: Toplum İçin Çalışanlar

Konu: TEMA'nın Kuruluş Amaçları

Kazanım: Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, (rol oynama, doğaçlama, toplantı düzenleme tekniği, manşet tekniği).

Araç-Gereç: 2 adet TEMA Vakfının çalışmalarını gösteren fotoğraf ve 1 adet haber kupürü, 6 adet A4 kâğıdı, 4 kutu kuru boya kalemi.

Hazırlık-Isınma:

Flamingo oyunu:

Öğretmen, okulun bahçesinde “Flamingo” oyununu oynayacaklarını söyler. Ortaya bir çizgi çekilir. Bu çizgini bir tarafı deniz, bir tarafı kumsal olarak belirlenir. Herkese birer flamingo olur. (Flamingolar biliyorsunuz ki tek ayak üzerinde durular). Lider/Eğitmen, “Flamingolar sahilde” dediğinde herkes sahile, “Flamingolar denizde” dediğinde herkes denize geçer. Yanlış yere giden yanar(Adıgüzel, Çakır İlhan ve Okvuran, 2004, s.48).

Canlandırma:

Toplantı düzenleme tekniğiyle öğrencilere TEMA'nın çalışmalarından önce ve sonrasını gösteren iki farklı fotoğraf gösterilir ve bu iki farklı görseli tartışmaları istenir. Daha sonra şu soru sorulur:

1- Bir ağaçlandırma projesinde gönüllü çalışmak ister miydiniz? Neden?

- Ağaçları seviyorum.
- Yeşil alanların çok olmasını istiyorum.
- Gönüllü çalışmak çok güzel bir duygu.
- Ağaçlık alanlar çok olsa çabuk hastalanmayız.
- Daha temiz bir havaya sahip olurduk.

Daha sonra TEMA vakfının amaçlarından biri olan “Ülkemizde doğal varlıkların ve çevre sağlığın korunması, erozyonla mücadele, toprak örtüsü ve toprağın korunması ve ağaçlandırmanın önemi hakkında kamuoyunu eğitmek ve bilinçlendirmek” maddesi okunur ve bu amacın resimlerle olan ilişkisi sorulur.

Bir sonraki aşamada ise öğrenciler 3 farklı gruba ayrılır. Gruplara TEMA vakfının yapmış olduğu ağaçlandırma çalışmasına ait gazete kupürü verilir. Bu gazete kupüründen yola çıkarak gruplardan birer manşet yazmaları istenir. Bu manşetlerden yola çıkarak birer canlandırma hazırlamaları istenir.

Grupların canlandırmaları izlenir...

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, “Ağaçları Koruyalım” manşetinden yola çıkarak, bahçede oyun oynayan çocukların topu ağaca çapar ve dallarına zarar verir. Bunun sonucunda tartışma başlar ve ağaçlara zarar vermemek gerektiği sonucuna varılır.
2. grup, “Çevreye Zarar Vermeyelim” manşetinden yola çıkarak, ağaca çıkan bir kişi ağaca zarar vermeye başlar. Bunun üzerine o sıra oradan geçen insanlar ağaca zarar veren kişiye yönelik uyarıcı ifadelerde bulunurlar. Bunun üzerine ağaçtaki kendi iç sesini dinleyerek ağaçtan iner.

3. grup, “Ağaç Dikelim Korunalım” manşetinden yola çıkarak, ağaçların olmadığı bir yer ele alınır. Sel sonucu heyelan meydana gelir. Orada yaşamını sürdüren insanların yaşadıkları zorluklar anlatılır.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, “Doğamızı Koruyalım, Çevremizi Ağaçlandıralım” manşetinden yola çıkarak, kurak ve ağaçsız olan bir köyde yaşayan insanlar taşıdıkları sularla köylerini ağaçlandırırlar.

2. grup, “Ağaç Dikelim Gölgesinde Oturalım” manşetinden yola çıkarak, Bir aileden iki çocuk bireysel çabalarıyla ağaç dikerler. Büyüdüklerinde ağacın gölgesinde serinlerken çocukluk anılarından söz ederler.

3. grup, “Kuruyan Ağaçlar ve Sağlıksız Gelecek” manşetinden yola çıkarak, bir ağaç sulanmaz ve zamanla kurur. Kuruyan ağaç konuşmaya başlar. Çevre ve insanlar için ne kadar değerli bir varlık olduğunu anlatır fakat insanların değerini yeterince bilmedikleri için kurur.

Değerlendirme:

1- Çevrenizdeki sivil toplum kuruluşlarının ne tür çalışmaları var?

- Ağaçlandırma çalışmaları var.
- Hasta insanlar için kan bağıışı alır.
- Sel olduğunda insanlara yardım ederler.
- Çevrenin daha güzel olması için çalışırlar.

2- Bugünkü derste neler öğrendiniz?

- TEMA Vakfının neden var olduğunu.
- Sivil toplum kuruluşları neden var.
- Çevreyi temiz tutmamız gerektiğini öğrendim.
- Ağaç dikmemiz gerektiğini öğrendim.
- Ağaçlara zarar vermemiz gerektiğini öğrendim.

V. Ders

Ders: Sosyal Bilgiler

Sınıf: 5

Süre: 40+40 dakika

Tarih: 07–08.04.2011

Öğrenme Alanı: Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler

Ünite: Toplum İçin Çalışanlar

Konu: Devlet-Sivil Toplum Aynı Amaç İçin

Kazanım: Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmi kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama, (rol oynama, doğaçlama, fotoğraf anı).

Araç-Gereç: 8 adet resim kâğıdı, 8 adet A4 kâğıdı, 4 kutu kuru boya kalem, 4 kutu pastel boya kalem, 16 adet kurşun kalem.

Hazırlık-Isınma:

Hırsız-Polis Oyunu

Öğretmen, okulun bahçesinde “Hırsız-Polis” oyununu oynayacaklarını söyler. Öğrencilerden biri hırsız olur. Diğer bir öğrenci ise hırsızı yakalamaya çalışan polis olur. Öğrencilerden 6’şarlı sıra olacak şekilde her iki yana kollarını açmaları ve ellerinin parmak uçları birbirine değecek şekilde düzgün bir sıra oluşturmaları istenir. Daha sonra oyun başladığında hırsızın vereceği “sağa dön, sola dön” komutlarıyla tüm grup ara sokaklar oluşturacak şekilde dönerler. Oyun, polis hırsızı yakalayana kadar devam eder. Polis ve hırsız kendi yerlerine arkadaşlarından istedikleri herhangi birini hırsız diğerini de polis seçerek oyun devam ettirilir.

Canlandırma:

Gruba okulda çalışan öğretmenler ile Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nda(TEGV) çocuklarla etkinlik yapan çalışanların resimleri gösterilir. Gruba şu sorular yöneltilir.

1- İki resimde çalışanlar hangi açılardan farklı ya da benzer olabilir?

- İki resimde çalışanlarda ikisi de öğretmenlik yapıyor.
- TEGV resminde çocuklarla oyun oynanıyor.
- Okul resminde öğretmen resmi giyinmiş, diğesinde ise daha serbest giyinmiş.
- Okul resminde öğretmen ders anlatıyor.
- TEGV resminde öğretmen çocuklarla birlikte resim çiziyorlar.

Öğrenciler iki farklı gruba ayrılır ve gruplara okulda görev yapan öğretmenler, diğergrupsa TEGV çalışmalarına gönüllü katılan eğitimciler olur. Daha sonra her iki gruptan görevleri verilmiş olan iki farklı çalışanın rolleri ele alınarak birer canlandırma yapmaları istenir.

İlköğretim Okulu (Devlet) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV) çalışanlarını canlandırır. Okulda öğretmenlik yapan bir öğretmene bir mektup gelir. Yaşadığı yerde Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nın olduğu ve bu vakfın tanıtımının yapıldığı bir mektuptur. Bunun üzerine öğretmen diğeroğretmen arkadaşlarına bu vakfın çalışmalarının ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı mektubu okur. Mektupta ayrıca kendilerine vakıfta çalışmak üzere gönüllü öğretmenlere gereksinim duyulduğu anlatılır. Bunun üzerine öğretmenler bir karşılık beklemeden hep birlikte vakfa giderek, vakfın çalışmalarına katkıda bulunmaya çalışırlar.

2. grup, Bir devlet okulunda geçen bir anı canlandırılır. Teneffüs ziliyle beraber öğretmenler odasına gelen öğretmenler arasında geçen konuşmalar ele alınır. Öğretmenlerden bir çocuğu öğretmenliği sevmediğini

dile getirir ancak maddi imkânsızlıklar nedeniyle çalışmak zorunda kaldıklarını ifade eden konuşmalar geçer.

İlköğretim Okulu (Özel) Öğrencilerinin Canlandırmaları

1. grup, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı(TEGV) etkinliklerine katılan öğrenciler canlandırırlar. Öğrenciler ile öğretmenleri arasında geçen konuşmalar ele alınır. Öğrenciler öğretmenlerine niçin burada çalıştıklarına ve bunun için bir ücret alıp almadıklarını sorar. Bunun üzerine öğretmen vakıf çalışmalarında isteyerek ve gönüllü olarak katıldığını ayrıca bunun için bir ücret almadığını ifade eder.

2. grup, Bir devlet okulunda geçen bir anı canlandırılır. Sınıfta öğrenciler ders sırasında gürültü yaparlar. Bunun üzerine öğretmen kendilerini uyarır fakat öğrenciler aynı davranışlarını sürekli devam ettirirler. Bunun üzerine öğretmen sinirlenerek; öğretmenlik mesleğini hiç sevmeyerek bu mesleğini seçtiğini söyler. Öğrencilerden biri peki neden seçtiniz sorusuna öğretmen, zorunda olduğum için seçtim der.

Değerlendirme:

Yukarıda belirtilen kurum veya kuruluşlarda çalışan kişiler olarak size neleri çağrıştırdığını oklar çizerek belirtiniz.

Resmi kurum veya kuruluşlar:

- Resmi, -insanlara yardım eden, -öğretmen, -hemşire, -memur, -devlet, -zorunlu.

Sivil toplum kuruluşları:

- Kızılay, -gönüllü, -TEGV, -TEMA, -eğitmen, -insanları bilgilendiren, -yardım eden.

Bu kavramları ilişkilendirerek kısa bir metin yazınız.

En sonunda resmi veya sivil toplum kuruluşlarında çalışanların herhangi bir anını fotoğraf anıyla canlandırmaları istenir.

UYGULAMA FOTOĞRAFLARI**HAZIRLIK-ISINMA ÇALIŞMALARI****İlköğretim Okulu (Devlet)**

Okulun bahçesinde “Davul-zurna 1-2-3” oyunu oynanırken.

Okulun bahçesinde “Köşe Kapmaca” oyunu oynanırken.

HAZIRLIK-ISINMA ÇALIŞMALARI

İlköğretim Okulu (Özel)

Okulun bahçesinde “Hırsız-Polis” oyunu oynanırken.

Okulun bahçesinde “Davul-zurna 1-2-3”oyunu oynanırken.

CANLANDIRMA

İlköğretim Okulu (Devlet)

Depremde göçük altından kurtarılanlara yardım edilirken.

Gönüllü ağaç dikmek için kampanya çalışmaları yaparken.

Trafik kazası geçiren birine ilk yardım yapılırken.

Köy yerinde okuma yazma bilmeyenlere yönelik kurs verirken.

CANLANDIRMA

İlköğretim Okulu (Özel)

TEGV etkinliklerine katılırken.

Dikilen ağaçlar sulanırken.

Okula yeni başlayan bir çocuk okula kayıt olurken.

Depremde ailesini kaybetmiş bir çocuğun dramı canlandırılırken.

DEĞERLENDİRME

İlköğretim Okulu (Devlet)

Gazete manşetleri okunurken.

TEMA çalışanlarının bir anı canlandırırken.

Değerlendirme formu doldururken.

Sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarıyla ilgili slogan hazırlarken.

DEĞERLENDİRME

İlköğretim Okulu (Özel)

Etkinlik alanlarına göre sivil toplum kuruluşlarının isimleri yazılırken.

Değerlendirme formu doldururken.

Kurum veya kuruluşlarına ait zihin haritası hazırlarken

Ek.4

Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi
Kazanımlarının Zihinsel Süreçlerdeki Dağılımını Gösteren Tablo

ZİHİNSEL SÜREÇLER	Bilgi	Kavra ma	Analiz	Değer lendir me	Topla m sayı	Ağırlık (%)
KAZANIIMLAR						
A- Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.	2	2	0	0	4	20
B- Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.	1	2	0	0	3	15
C- Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.	1	2	2	1	6	30
D- Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir.	1	1	1	0	3	15
E- Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmi kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.	1	1	1	1	4	20
TOPLAM SAYI	6	8	4	2	20	-
TOPLAM %	30	40	20	10	100	100

Ek.5

Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Toplum İçin Çalışanlar Ünitesine Ait Test Sorularının Zihinsel Süreçlere Göre Dağılımını Gösteren Tablo

Zihinsel Süreçler	Çoktan Seçmeli Sorular	
	Soru Sayısı	%
Bilgi	6	30
Kavrama	8	40
Analiz	4	20
Değerlendirme	2	10
Toplam	20	100

Ek.6

Sosyal Bilgiler Dersi 5. Sınıf Toplum İçin Çalışanlar Ünitesine Ait Belirtke Tablosu.

Alan	Bilişsel Alan						
KONULAR	KAZANIMLAR	A- Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir.	B- Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.	C- Sivil toplum kuruluşlarını etkinlik alanlarına göre sınıflandırır.	D- Sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin sonuçlarını değerlendirir.	E- Bireylerin rolleri açısından sivil toplum kuruluşlarını resmi kurum ve kuruluşlarla karşılaştırır.	Toplam Soru Sayısı
							Yüzde
1.Temel İhtiyaçlarımızı Kimler Karşılıyor?	X		X				2
2.Kurumların Hayatımızdaki Yeri		X	X	X X			4
3.Sivil Toplum Kuruluşlarını Tanıyalım	X	X	X X		X X		6
4.TEMA'nın Kuruluş Amaçları			X	X	X		3
5.Devlet-Sivil Toplum Aynı Amaç İçin	X	X	X		X X		5
Toplam Soru Sayısı	3	3	6	3	5		20
Yüzde	15	15	30	15	25		100

Öğrencinin

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Yaratıcı Drama Yöntemi İle İlgili Öğrenci Değerlendirme Formu

Sevgili Öğrenciler;

Bu değerlendirme formu, Sosyal Bilgiler Dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesine ilişkin yaratıcı drama yöntemiyle işlemiş olduğumuz derslerde yönteme ilişkin duygu ve düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar notla değerlendirilmeyecektir. Değerlendirme formu 5 sorudan oluşmaktadır. Katkılarınız ve paylaştığınız duygu ve düşünceleriniz için teşekkür ederim.

Ömer NAYCI

Sınıf Öğretmeni

1. Yaratıcı drama yöntemiyle işlemiş olduğumuz derslerin diğer derslerde kullanılan yöntemlere göre ne gibi farklılıkları var? Bu farklılıkları nasıl buluyorsunuz?
2. Olumlu bir öğrenme süreci geçirdiğinizi düşünüyor musunuz? Niçin?
3. Gerek iletişim açısından olsun gerekse diğer sosyal paylaşımlar açısından olsun bu yöntemin arkadaşlarınızla olan ilişkilerinize herhangi bir katkısı oldu mu? Açıklayınız.
4. Yaratıcı drama yöntemiyle işlenmiş olan derslerin diğer derslere göre daha eğlenceli ve zevkli geçtiğini düşünüyor musunuz? Niçin?
5. Siz öğretmen olsaydınız derslerinizde böyle bir yöntemi kullanır mıydınız? Niçin

Öğrencinin**Ek.8****Adı Soyadı:**

Sevgili Öğrenciler;

Bu test, Sosyal Bilgiler Dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin uygulanmasına ilişkin bilgilerinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Sorular, çoktan seçmeli toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Her soru 5 puandır. Test yanıtlama süresi 40 dakikadır. Başarılar dilerim.

Ömer NAYCI
Sınıf Öğretmeni

Sorular

1. Aşağıdakilerden hangisi toplumun zorunlu gereksinimlerinden değildir?

- a) Barınma
- b) Beslenme
- c) Eğlenme
- d) Giyinme

2. I- LÖSEV → Sağlık

II- TEMA → Doğa

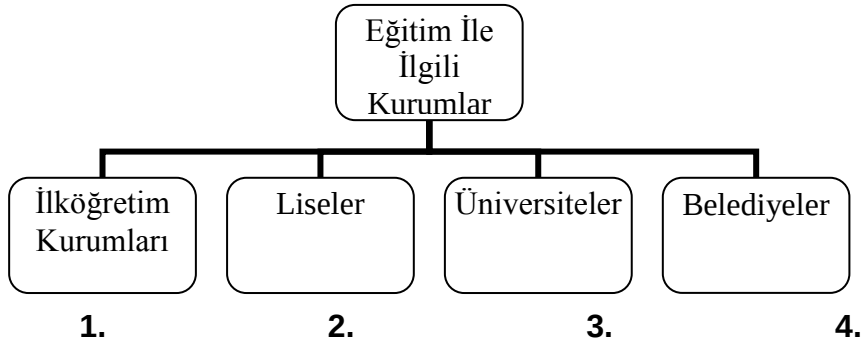
III- Kızılay → Eğitim

Yukarıda kurum veya kuruluşların etkinlik alanıyla ilgili eşleştirmeler verilmiştir.

Buna göre hangi kurum veya kuruluşların etkinlik alanı yanlış eşleştirilmiştir.

- a) I
- b) II
- c) III
- d) I ve II

3. Aşağıdaki şekilde eğitimle ilgili kurumlara yer verilmiştir.

Yukarıdaki şekilde verilenlere göre hangisi bir eğitim kurumu değildir?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4

4. Depremle beraber hayalini kurmuş olduğumu birçok şey yok olup gitmişti. Her zaman duyduğun arkadaşlarının, yakınlarının sesleri bir anda kaybolup gitmişti. Her gün oyun oynadığın sokaklar yıkılan binaların altında kalmış ve birçok insan hayatını kaybetmişti.

Yukarıda okuduğunuz durumdaki insanlara yardım etmek amacıyla etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

- a) LÖSEV
- b) TEGV
- c) AKUT
- d) TEMA

5. Aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisi kan bağışlarının yapıldığı kuruluştur?

- a) TEGV
- b) TEMA
- c) Kızılay
- d) ÇEKÜL

6. “Senin de dikili bir ağacın olsun.” sloganı hangi sivil toplum kuruluşu tarafından söylenmiş olabilir?

- a) TEMA
- b) Kızılay
- c) Türk Kalp Vakfı
- d) LÖSEV

7. “Ben Lösemili çocukların tedavisine yardımcı olmayı amaçlayan bir vakıf kuruluşuyum.” diyerek kendini tanıtan kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Türk Kalp Vakfı
- b) Türk Eğitim Vakfı
- c) LÖSEV
- d) Yeşilay

8. Sivil toplum kuruluşlarını resmi kurumlardan ayıran temel fark nedir?

- a) Toplumun yararını gözetmeleri.
- b) Toplum tüm bireyelerine yardımcı olmayı amaç edinme.
- c) Toplumu daha ileriye götürme amacı.
- d) Çalışanlarının gönüllü olmaları.

9. I- LÖSEV

II- Türk Kalp Vakfı

III- TEMA

IV- Türk Diyabet Vakfı

Yukarıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangileri ortak etkinlik alanına hizmet etmektedir?

- a) I ve III
- b) III ve IV
- c) I, II ve III
- d) I, II ve IV

10. “Kelaynak kuşlarının nesli giderek tükenmektedir.”

Bu sorunu gidermeye yönelik aşağıdaki sivil toplum kuruluşlarından hangisinin çalışma yapması beklenir?

- a) Doğal Hayatı Koruma Derneği
- b) TEMA Vakfı
- c) Türk Eğitim Vakfı
- d) Yeşilay

11. ÇEVKO, TEMA ve ÇEKÜL gibi sivil toplum kuruluşları olmasaydı en çok hangi alanda zorluk çekilirdi?

- a) Eğitim alanında
- b) Sağlık alanında
- c) Çevre alanında
- d) Güvenlik alanında

12. Aşağıdakilerden hangisi ulaşım ile ilgili işleri düzenleyen bir kurum değildir?

- a) Denizcilik Müsteşarlığı
- b) Belediyeler
- c) Emniyet Genel Müdürlüğü
- d) Toplu Konut İdaresi

13. “ÇEKÜL, AÇEV, MEV, ÇEVKO ve AKUT” gibi sivil toplum kuruluşları amaçları bakımından ikiye ayrıldığında hangisi dışta kalır?

- a) ÇEKÜL
- b) AKUT
- c) MEV
- d) AÇEV

14. Emre'nin annesi 24 yıldır resmi bir kurumda öğretmenlik yapmaktadır. Buna göre eğitimci kimliğiyle tanınan Emre'nin annesi aşağıdaki kurum veya kuruluşlardan hangisinde görev almış olamaz?

- a) MEV
- b) TEGV
- c) TEV
- d) AKUT

15. Aşağıda bazı etkinlik alanı ile bu alanda görev yapan meslek gruplarına yer verilmiştir. Buna göre hangi seçenek doğru eşleştirilmiştir?

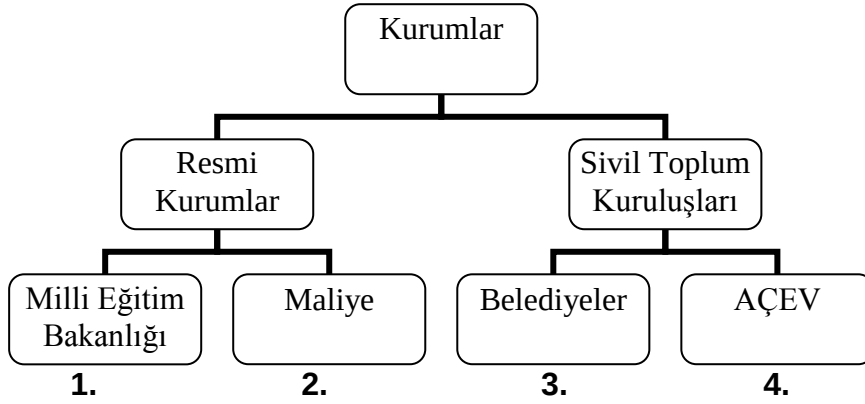
- a) Eğitim- doktor
- b) Güvenlik- Mühendis
- c) Sağlık- Pilot
- d) Sağlık- Hemşire

16. Merve okul yaşamı boyunca Yeşili Koruma Kulübü çalışmalarına katıldı. Daha sonraki yaşamında TEMA adında bir sivil toplum kuruluşuna üye oldu.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Merve için söylenemez?

- a) Bilinçli bir bireydir.
- b) Çevreye duyarlıdır.
- c) Yoksullara yardım etmeyi sever.
- d) Çalışmalara gönüllü olarak katılmıştır.

17. Aşağıdaki şekilde kurumlar başlığı adı altında resmi kurumlar ile sivil toplum kuruluşlarına yer verilmiştir.

Buna göre resmi kurumlar ile sivil toplum kuruluşları için verilen örneklerden hangisi yanlıştır?

- a) 1 b) 2 c) 3 d) 4

18. Aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) AKUT doğal afetlerde insanlara yardım eden bir kuruluştur.
 b) AÇEV sağlık alanında hizmet veren bir kuruluştur.
 c) Sivil toplum kuruluşlarına katılım gönüllüdür.
 d) Üniversite ve açık öğretim kurumları eğitim alanında hizmet veren kurumlardır.

19. Serap Hanım 12 yıllık bir mimardır. Birçok yardım kuruluşunun çalışmalarına katılmaktadır. Yardım ettiği çocuklarla birebir ilgilenmekte ve eğitimlerine büyük önem vermektedir.

Buna göre Serap Hanımla ilgili verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a) Evsiz çocuklara ev inşa etmektedir.
 b) İşinde son derece başarılıdır.
 c) Bilinçli bir bireydir.
 d) Boş zamanlarının tamamını kimsesiz çocuklarla birlikte geçirmektedir.

20. Selde zarar görmüş bir kara yolu ile hava alanının onarım aşamasında aşağıdaki kurumlardan hangisi görev almaz?

- a) Kara Yolları Genel Müdürlüğü
- b) Ulaştırma Bakanlığı
- c) Hava Yolları Genel Müdürlüğü
- d) Demir Yolları Genel Müdürlüğü